

ONDINE

RAUTAVAARA

KAIVOS
THE MINE

HANNU NIEMELÄ · JOHANNA RUSANEN-KARTANO · JORMA HYNNINEN
JAAKKO KORTEKANGAS · MATI TURI · PETRI PUSSILA · TUOMAS KATAJALA

KAIVOS CHORUS · **TAMPERE PHILHARMONIC ORCHESTRA**
HANNU LINTU

Einojuhani Rautavaara (b. 1928)

KAIVOS

THE MINE

Opera in three acts (1962)
Kolminäytöksinen ooppera

Libretto: Einojuhani Rautavaara

First performed in a Finnish Television broadcast on 10 April 1963
Kantaesitys 10.4.1963 Suomen Televisiossa

While I appreciate that a work of art is unpredictable and charts its own course, I never knew that this also applies to where, when and how it will be performed. 'Kaivos' [The Mine] is perhaps the best opera I have ever written, a real thriller whose underlying theme – that a human being defines himself through his choices – is nevertheless universal. It had to wait for five decades before being brought to the stage, but gratefully this long wait is now over. The decision by Hannu Lintu to programme the opera in Tampere as well as Ondine's subsequent plans to make the present CD recording were extremely significant for me and proved to me that 'Kaivos' is still viable and relevant; and the powerful engagement of the performers demonstrates what a compelling story it is.

On varmasti totta, että "taideteos on ennalta arvaamaton ja luo omat lakinsa", mutta en ymmärtänyt, että sama koskee myös sen esityskohtaloita. 'Kaivos' on ehkä paras kirjoittamani ja säveltämäni ooppera, varsinainen jännitysnäytelmä, jonka aihe – ihminen määrittelee itsensä valinnoillaan – on yhä ja aina ajankohtainen. Kuitenkin sen päätyminen näyttämölle on estynyt jo viiden vuosikymmenen ajan. Hannu Linnun päätös ottaa se Tampereen ohjelmistoon ja Ondinen päätös julkaista oopperan levytys oli minulle tärkeää ja todistus 'Kaivoksen' elinvoimasta ja tuoreudesta. Esittäjien vahva ja luonteva eläytyminen puolestaan osoittaa oopperan koskettavuuden.

Simon, a former partisan · entinen partisaani

Ira, his lover · hänen rakastettunsa

Commissar · Komissaari

Priest · Pappi

Marko, a miner · kaivosmies

Vanha, a miner · kaivosmies

A miner · Kaivosmies

Radio (spoken role · puheääni)

Hannu Niemelä

Johanna Rusanen-Kartano

Jorma Hynninen

Jaakko Kortekangas

Mati Turi

Petri Pussila

Tuomas Katajala

Lari Halme

Chorus of miners and their women · Echo
Kaivosmiehiä ja heidän naisiaan · Kaiku

Kaivos Chorus · Kaivos-kuoro
(Chorus master · Kuoron valmennus: Heikki Liimola)

Tampere Philharmonic Orchestra · Tampere Filharmonia

HANNU LINTU

This recording was made in connection with the première live (concert) performance of the opera in Tampere, Finland, on 24 September 2010.

Taltioitu Tampereella oopperan ensimmäisen konserttiesityksen yhteydessä 24.9.2010.

Publisher: Fennica Gehrman Oy, Helsinki

Recorded at Tampere Hall, 21–24 September 2010

Executive Producer: Reijo Kiilunen

Recording Producer: Seppo Siirala

Recording Engineer: Enno Mäemets – Editroom Oy

© 2011 Ondine Oy, Helsinki

© 2011 Ondine Oy, Helsinki

Booklet Editor: Jean-Christophe Hausmann

Cover painting: Pekka Hepoluhta

Photos: Ari Ijäs (Première performance on 24 September 2010),

Heikki Tuuli (Hannu Lintu – Booklet back cover)

Photo of Einojuhani Rautavaara (taken in the 1960's – Booklet p.2)

reproduced by kind permission of Einojuhani Rautavaara

Reproduction of libretto and English translation by permission of

© Fennica Gehrman Oy, Helsinki

Design: Armand Alcazar

This recording was produced with support from

The Finnish Cultural Foundation,

The Jenny and Antti Wihuri Foundation,

The Alfred Kordelin Foundation,

The Finnish Performing Music Promotion Centre (ESEK), and

The Foundation for the Promotion of Finnish Music (LUSES).

KIMMO KORHONEN

At the Core of the Human Mind	11
Syvällä ihmismielen ytimessä	16

EINOJUHANI RAUTAVAARA

Synopsis.....	21
Tapahumat	25
Libretto	28

CD track		playing time kesto	page sivu
ACT ONE · I NÄYTÖS			
1	Yksi, kaksi, kolme, neljä <i>Chorus of miners · Kaivosmiehet</i>	[2'59]	28
2	Kaivos! Yksi on enää sanottava <i>Commissar · Komissaari</i>	[1'57]	30
3	Kansan isä, kirottu olkoon sinun nimesi <i>Marko</i>	[5'22]	30
4	Simon! Simon! Siinä meille Gabrieli! <i>Marko</i>	[3'44]	33
5	Tulit huonoon aikaan <i>Priest · Pappi</i>	[4'16]	35
6	Kuuletko mitä he minulta haluavat <i>Simon</i>	[5'55]	37
ACT TWO · II NÄYTÖS			
7	Huomio kaksi, täällä viisi <i>Marko</i>	[1'53]	39
8	...ja kuka tarttuu minuun <i>Ira</i>	[4'12]	41
9	Jos liikut, synnyttät liikkeen <i>Commissar · Komissaari</i>	[3'42]	43
10	Oletko sinä sokea? <i>Commissar · Komissaari</i>	[4'25]	45

CD track		playing time kesto	page sivu
11	No niin, koska niin pidät leikeistä <i>Simon</i>	[6'10]	46
12	Mitä aiot tehdä nyt, Simon? <i>Priest · Pappi</i>	[2'21]	51
13	Kenties, kenties on tämä joukko se siemen <i>Priest and Simon · Pappi ja Simon</i>	[3'34]	52
ACT THREE · III NÄYTÖS			
14	Neitsyt, neitsyt, neitsyt! <i>Miners and women · Miehet ja naiset</i>	[5'00]	53
15	Näetkö...uneksitko koskaan <i>Marko</i>	[4'00]	54
16	Hän kuolee pian <i>Ira</i>	[4'03]	56
17	Luleli laleli lileli <i>A Miner · Kaivosmies</i>	[1'52]	58
18	Pois ulos kaivos <i>Women · Naiset</i>	[1'25]	61
19	Minne se johtaa? <i>Priest · Pappi</i>	[3'19]	63
20	Ira, meidän täytyy mennä! <i>Simon</i>	[4'07]	63
21	Sor amabilissima, Ave! <i>Soprano voice · Soprano</i>	[1'23]	65

At the Core of the Human Mind

KIMMO KORHONEN

Sometimes the history of an opera can be as dramatic and exciting as the opera itself. It may even reflect or at least bear some resemblance to the worlds depicted in the opera. *Kaivos* [The Mine], the first opera by Einojuhani Rautavaara (b. 1928), is one such work. Although completed half a century earlier, it was not given its first live (concert) performance until September 2010. This is quite remarkable, as it is one of the most outstanding works in the history of Finnish opera and a significant document of its era, both in terms both of its content and its history.

The story behind the opera began in 1957, when Rautavaara was studying composition and the twelve-tone technique in particular with Wladimir Vogel in Ascona, Switzerland. He attended a festival for contemporary music in Zurich and saw, among other works, the premiere of Schoenberg's opera *Moses und Aron*. However, what was to have an even greater influence on his work was his encounter with Hungarian refugees, who told him about an uprising which had been violently crushed the year before. During these conversations, he also heard a story about miners who had been besieged in the mine where they worked, trapped in the depths of the earth.

When the Jenny and Antti Wihuri Foundation subsequently launched an opera composition competition, Rautavaara recalled the story of the rebellious miners. In true Wagnerian spirit, he wrote the libretto himself, as he has also done with his other operas. *Kaivos* was largely composed during the years 1957–58 and 1960.

The next chapter in the story of *Kaivos* is a bleak piece of Finnish cultural history during the post-war days under the influence of the Soviet Union (the era of 'Finlandisation'). The competition jury selected Rautavaara's opera for first place, but *Ikaros* by Tauno Pyykkänen was announced as the winner, while Rautavaara only received a diploma. Due to the so-called Night Frost Crisis (1958–59), when Finland was under pressure from the Soviet Union, the board of the Finnish National Opera were wary of doing anything to upset their mighty neighbour and were frightened by the opera's connections to the Hungarian uprising.

Despite these events, Jouko Tolonen, composer and director of the Finnish National Opera, took an interest in *Kaivos*. During a nocturnal meeting, he and Rautavaara revised the opera to make it more politically correct, changing the Commissar to a Prefect and rephrasing 'save them from the sickle' to 'save them from ruin'. This brings to mind Mozart and his librettist, Lorenzo da Ponte, toning down the revolutionary ideas of *Le nozze di Figaro* so that it could be performed on the stage and Verdi's disputes with censors over the content of his operas.

Soon afterwards, however, Jouko Tolonen left the Finnish National Opera and Tauno Pylkkänen became the new director. *Kaivos* was again excluded from the repertory. At this point, the Finnish Broadcasting Company (YLE) became interested in the opera, and a TV production of *Kaivos* was broadcast in April 1963. Only then did the opera find its final form, since Rautavaara put the finishing touch on the score in 1962. 'Well, that should do it,' sighed Pylkkänen, relieved that the politically sensitive work could now be forgotten. Rautavaara had hoped for something more for his opera, however, since, as he put it, '*Kaivos* was made for the stage and not for the small screen, which does not do justice to the crowd scenes.' Subsequent attempts have remained unsuccessful, and, at the time the present recording was made in September 2010, *Kaivos* was still awaiting its premiere in a staged production.

Although Rautavaara explained his plans to revise and expand the opera in his autobiography *Omakuva* (Self-Portrait, 1989), it has retained its original 1962 form virtually unchanged. The most significant difference is the change of the Prefect back to a Commissar.

The political meaning, clearly conveyed in *Kaivos*, seems to be underlined by the many twists and turns in the opera's own history, yet it also emphasises the individual. While composing the opera, Rautavaara studied Jean-Paul Sartre's existentialist works and the idea that a person is cast into the world, born with the freedom of choice, which is inescapable. The general and the individual blend into an inseparable whole in *Kaivos*. It contains elements of action and drama as well as profound philosophy.

Rautavaara has stated that, in his view, 'In the best operas, what has had the most powerful effect has often been the milieu of the events. In Britten's *Peter Grimes*, the leading role was in

fact played by the sea. . . . *Die Walküre* would never have been possible without the sound of the ancient Germanic forest swaying in the background of the music.' It is equally impossible to imagine Rautavaara's *Kaivos* removed from its setting. As a closed space and community, a mine is a powerful metaphor for life and existence – a limited miniature world as a reflection of the larger world outside. The mine can also be seen as a symbol of the individual, where one sinks deeper and deeper into the human mind and its hidden hopes and fears.

The political element of the opera is most apparent in its concept: the mineworkers start a rebellion against the dictatorship of the Party. The Sartre-like existentialism is reflected in the leading characters, all of whom must face choices which define them and their positions, even when the consequences of these choices cannot be anticipated.

The opera has a diverse cast of characters, although it is somewhat male-dominated due to the concept and setting. None of the three leading characters are simply good or bad, nor are they reduced to a single quality or emotion, but each of them is genuinely contradictory. The focal tension is built up between the two baritone roles of the Commissar and Simon, the most obvious opponents of all the characters in the opera, who are at the same time fighting their own existential battles.

The Commissar may at first appear to be a mere advocate for the Party, but in the second act he reveals himself to be a sincere believer in his cause. Paradoxically, he also empathises most strongly with the workers' fate. Simon is a former partisan and an idealist who is selected leader, even though he has not volunteered for it and is not truly equal to the task. His young protégée Ira, the only female soloist, experiences the events with the utmost emotion. She is also unwillingly a kind of angel of doom, who cannot see the implications of her choices. Nevertheless, her actions can be explained on an individual psychological level.

The tenor role of the young Marko is, typically, inclined to react with more emotion than reason. The range of voices and characters is completed with the bass roles of the old miner and the priest. The chorus also plays a central part, using the spoken choral style favoured by Wladimir Vogel, with rhythmic speaking, shouting and whispering.

Kaivos is a dodecaphonic work using the twelve-tone technique developed by Arnold Schoenberg in the 1920s and adopted in Finland in the 1950s. Rautavaara's dodecaphonic compositions are closer in spirit to the intense emotionality of Alban Berg than the severity of Schoenberg, however, giving the music of the opera an emotionally powerful, darkly shaded expressionist character.

The first act of *Kaivos* follows the principles of dodecaphony most strictly, while the third act is freer and softer in its approach, although it uses the same tone row. This change in the music reflects the change in the composer's style during the creative process. It should not be overemphasised, however, since the work is stylistically coherent and the change occurs as much on the expressive level as in compositional technique. It is also consistent with the evolution of the events and characters and the ever deeper descent into the mine and the core of humanity.

In a few passages Rautavaara expands the dodecaphonic structure of the work with stylistic borrowings motivated by the story line, which the composer has described as 'props'. In the second act, we hear a jazz band playing on the radio, accompanying Ira's solo and providing a background to one of the turning points in the story, when Ira frees the Commissar, who has been tied up. Another stylistic borrowing comes in the more veiled form of a 'liturgical' choral scene at the beginning of the third act, when the priest is giving communion in the mine. A short drinking song by a drunken miner in the third act distorts the traditional operatic elements somewhat.

In spite of these stylistic borrowings and references, *Kaivos* shuns the traditional elements of opera, as there are no conventional arias. Nevertheless, the vocal expression becomes stronger on many occasions, shifting from dialogue to a more expansive expressive style, or even to solos and duets with an emphatic quality resembling arias. The music comes to life as it follows the drama closely and flexibly, blending music and drama so that one no longer exists without the other.

(Translation: Heidi Hietaniemi/Phyllis Anderson)

Simon, Marko, Vanha, Priest

Syvällä ihmismielen ytimessä KIMMO KORHONEN

Oopperoiden synnylläkin on tarinansa, joskus melkein yhtä dramaattiset ja jännittävät kuin itse oopperoissa. Joskus oopperoiden syntytarinat jopa tuntuvat heijastavan tai ainakin kytkeytyvän niihin maailmoihin, joita ne itsekin kuvaavat. Einojuhani Rautavaaran (s. 1928) esikoisoppera *Kaivos* on tällainen teos. Se on valmistunut jo lähes puoli vuosisataa sitten, mutta sitä ei ole vielä nähty näyttämöllä ja kuultu konserttiesityksenä vain kerran Tampereella syyskuussa 2010. Ja kuitenkin kyseessä on yksi Rautavaaran ja suomalaisen oopperahistorian merkkitöksistä, sekä sisällöltään että kohtaloltaan paljon puhuva dokumentti omasta ajastaan.

Kaivoksen syntytarina alkaa vuodesta 1957, jolloin Rautavaara opiskeli sävellystä ja erityisesti 12-säveltekniikkaa Sveitsin Asconassa Vladimir Vogelien johdolla. Opintojen lomassa hän kävi Zürichin nykymusiikkijuhlilla ja näki mm. Schönbergin *Moses und Aron* -oopperan näyttämökantaesityksen. Tärkeämmäksi Rautavaaran uralle osoittautuivat kuitenkin ne keskustelut, joita hän kävi tapaamiensa Unkarin pakolaisten kanssa. Nämä muistelivat edellisenä vuonna verisesti kukistettua kansannousua, ja yhtenä tarinoista joku mainitsi kaivostyöläisistä, jotka oli piirretty omaan kaivokseensa, maan sisään.

Kun sitten Jenny ja Antti Wihurin säätiö yhdessä Suomen Kansallisoopperan kanssa julisti oopperasävellyskilpailun, tuli kertomus kapinoivista kaivosmiehistä Rautavaaran mieleen. Aitowagneriaaniseen tapaan hän kirjoitti libreton itse ja on noudattanut tätä käytäntöä myöhemmissäkin oopperoissaan. Teos on sävelletty pääosin vuosina 1957–58 ja 1960.

Seuraavaksi *Kaivoksen* syntytarinassa näyteltiin synkeä kohtausta suomettumisen kulttuurihistoriaa. Vaikka sävellyskilpailun jury asetti *Kaivoksen* ensimmäiseksi, valittiin voittajaksi Tauno Pylkkäsen *Ilkaros*, Rautavaara joutui tyytymään kunniakirjaan. *Kaivoksen* sivuuttamisen syynä oli se, että Kansallisoopperan johtokunta säikähti teoksen yhteyksiä Unkarin kansannousuun. Taustalla oli ns. yöpakkasten aika, jolloin Neuvostoliitto oli painostanut Suomea, eikä nyt haluttu millään tavoin ärsyttää suurta naapuriamme.

Kansallisoopperan johtajana oli säveltäjä Jouko Tolonen, joka kaikesta huolimatta kiinnostui teoksesta. Erään öisen palaverin aikana hän korjaili Rautavaaran kanssa teosta, jotta se saatiin poliittisesti korrektiin asuun: ”Komissaari” muuttui ”Prefektiksi”, ”pelasta heidät sirpin alta” muuttui muotoon ”pelasta heidät tuhon alta”, ”rajan takaa” sai asun ”meren takaa” jne. Tulee mieleen se, kuinka aikanaan Mozart ja hänen libretistinsä Lorenzo da Ponte pehmensivät *Figaron häiden* vallankumouksellisia sävyjä saadakseen teoksen näyttämölle tai kuinka Verdi joutui taistelemaan sensorien kanssa oopperoidensa sisällöstä.

Kun Tolonen pian jätti Kansallisoopperan ja uudeksi johtajaksi valittiin Pylkkänen, jäi *Kaivos* jälleen pois suunnitelmista. Tässä vaiheessa Yleisradio kiinnostui teoksesta ja esitti sen televisioversiona huhtikuussa 1963. Teos saavutti vasta tällöin lopullisen asunsa, kun Rautavaara viimeisteli sen vuonna 1962. ”Nythän tämä on näin hoidettu”, huokaisi Pylkkänen päästyään eroon hankalaksi osoittautuneesta teoksesta. Rautavaaran toiveisiin televisioesitys vastasi vain osittain, sillä – niin kuin hän totesi – ”näyttämölle *Kaivos* kuitenkin oli tehty, ei televisioruutuun, missä sen joukkokohtaukset eivät ole edukseen”.

Vaikka joitakin kulissientakaisia yrityksiä on tehty, ei *Kaivos* ole vielääkään saanut näyttämöesitystään. Omaelämäkerrassaan Omakuva (1989) Rautavaara on kertonut suunnitelleensa oopperan korjaamista ja laajentamista, mutta teos on silti säilyttänyt vuoden 1962 asunsa lähes sellaisenaan. Muutoksista merkittävin on se, että henkilöhahmoista Prefekti on jälleen muuttunut Komissaariksi.

Kaivoksen syntyhistorian monet käänteet tuntuvat korostavan oopperan poliittista merkitystä, ja sellainen teoksessa toki on vahvana. Samalla se on kuitenkin myös painokkaasti yksilöiden teos. Sävellystyön aikaan Rautavaara oli syventynyt Jean-Paul Sartren eksistentiaalistisiin teoksiin ja ajatuksiin, siihen kuinka ihminen on heitetty maailmaan ja syntyy omien valintojensa kautta ja kuinka ihminen on pakotettu valintoihin. Yleinen ja yksityinen sulautuvatkin *Kaivoksessa* poikkeuksellisen tiiviisti yhdeksi. Se on myös ooppera, joka on sekä toiminnallinen ja tapahtumiltaan dramaattinen että syvämielteen filosofinen.

Rautavaara on kertonut, kuinka hänen mukaansa ”parhaissa oopperoissa usein vaikutti voimakkaimmin tapahtumien miljöö. Brittenin *Peter Grimesin* pääosassa oli itse asiassa meri. [...] *Valkyria* oli mahdolltomuus ilman germaanista ikimetsää, sen huminaa kaiken musiikin taustassa.” Myös Rautavaaran *Kaivosta* on mahdollonta ajatella ilman miljöötään. Suljettuna tilana ja yhteisönä kaivos on vahva metafora elämästä ja olemisesta, eräänlainen suurempia maailmoja heijastava rajattu pienoismaailma. Samalla kaivoksen voi kokea myös yksilöä kuvaavana symbolina, jossa uppoudutaan yhä syvemmälle ihmismielen sisään, ihmisen kätettyihin toiveisiin ja pelkoihin.

Poliittinen taso tulee selkeimmin esiin oopperan perusasetelmassa: kaivoksen henkilökunta nousee kapinaan Puolueen diktatuuria vastaan. Sartrelainen eksistentialismi puolestaan kuvastuu sen keskeisissä henkilöhahmoissa. Kaikki heistä joutuvat valintojen eteen, ja aina valinnat määrittelevät heitä ja heidän asemaansa, vaikka valintojen seurauksia ei aina voi aavistaa.

Teoksen henkilögalleria on monipuolinen joskin jo aiheen ja miljöön puolesta vahvasti miesvoittoinen. Olennaista on se, että kolmesta päähenkilöstä kukaan ei ole mustavalkoisesti hyvä tai paha tai vain yhden ominaisuuden tai tunteen ilmentäjä vaan aidosti ristiriitainen hahmo. Keskeisin jännite syntyy kahden baritonin Komissaarin ja Simonin välille, he ovat henkilötasolla selkeimmin teoksen vastavoimia, mutta samalla kumpikin käy myös omaa eksistentialistista sisäistä kamppailuaan.

Komissaari saattaa ensi alkuun vaikuttaa pelkältä Puolueen äänitorvelta, mutta toisessa näytöksessä hän paljastuu aidosti asiaansa uskovaksi ihmiseksi. Paradoksaalisesti hän on se, joka vilpittömimmin myötälää kaivosmiesten kohtalon mukana. Simon on puolestaan idealistinen entinen partisaani, jonka väki huutaa johtajaksi, vaikka hän ei tehtävään pyri eikä oikeastaan sovellukaan. Hänen nuori suojattinsa Ira, ainoa naispuolinen solistihahmo, eläytyy tapahtumiin tunteikkaimmin. Samalla hän on tahtomattaan eräänlainen tuhon enkeli, joka ei ymmärrä valintojensa seurauksia. Hänenkin tekonsa voi silti selittää yksilöpsykologisella tasolla.

Muista *Kaivoksen* hahmoista nuori Marko on tenorirooli, joka suhtautuu äänityypilleen tuttuun tapaan asioihin enemmän tunteella kuin järjellä. Vanha kaivosmies ja Pappi täydentävät

äänivalikoimaa ja roolityyppejä bassoihin. Keskeisen rooli saa myös kuoro, jonka osuus mukaillee usein Vladimir Vogelín suosimaa puhekuorotekniikkaa rytmitettyine puheineen, huutoineen ja kuiskauksineen.

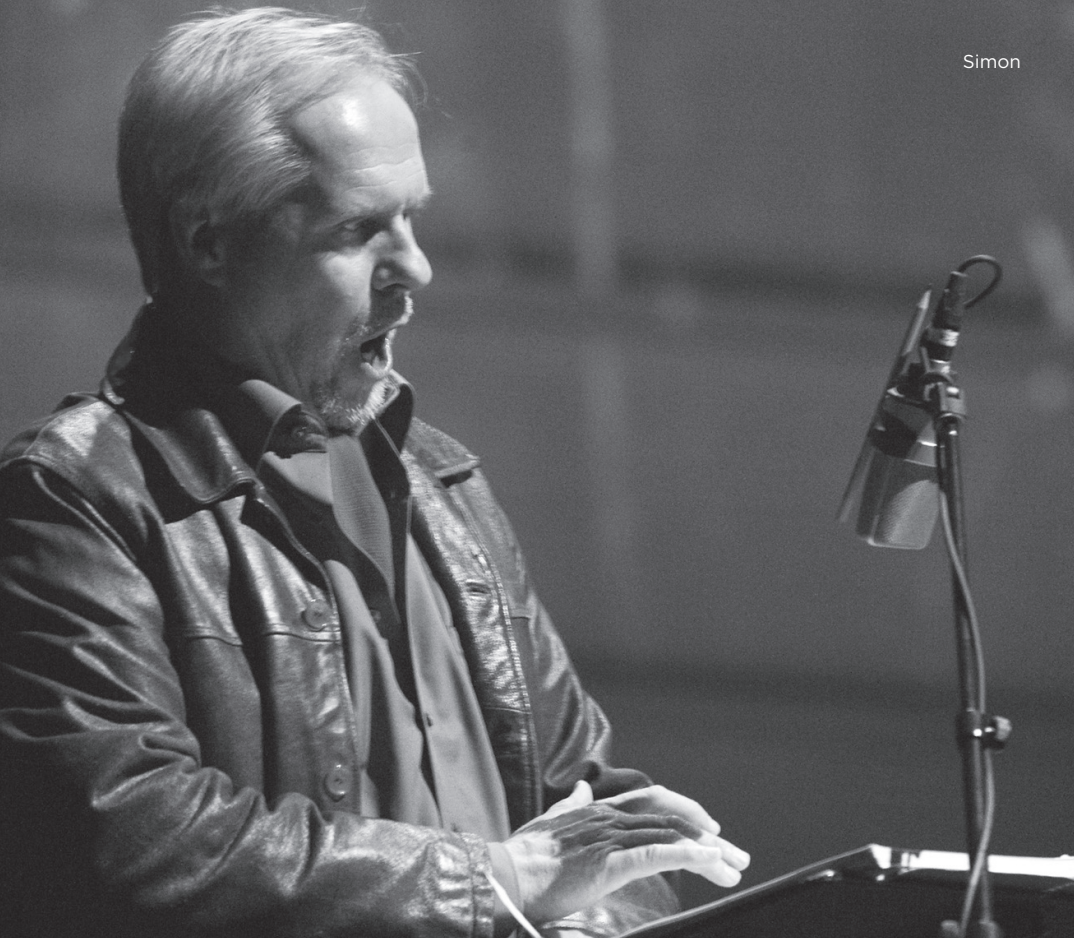
Musiikiltaan *Kaivos* on dodekafoninen teos eli se noudattaa Schönbergin 1920-luvulla kehittelemää 12-säveltekniikkaa, joka oli 1950-luvulla rantautunut Suomeenkin. Dodekafonikkona Rautavaara on *Kaivoksessa* kuitenkin lähempänä Alban Bergin intensiivistä tunteikkautta kuin Schönbergin ankarampaa ilmaisua. Näin oopperan musiikki saa tunnevoimaisen, tummasävyisen ekspressionistisen ilmeen.

Kaivoksen ensimmäinen näytös on käsittelytavaltaan tiukimmin dodekafoninen, kolmas vapain ja soinnillisesti pehmein joskin yhä samasta sävelrivistä materiaalinsa ammentava. Osittain musiikillisen ilmeen muuntuminen kuvastaa säveltäjässä teoksen sävellysprosessin aikana tapahtunutta kehitystä. Toisaalta muuntumista ei pidä korostaa liikaa, sillä teos on kaikesta huolimatta tyylillisesti yhtenäinen, ja muutosprosessi tapahtuu yhtä paljon ilmaisun kuin sävellystekniikan tasolla. Lisäksi se vastaa tapahtumien etenemistä ja henkilöhahmojen kehittymistä, uppoutumista syvemmälle kaivokseen ja ihmisyyden ytimeen.

Rautavaara laajentaa pariin kertaan teoksen dodekafonista perustaa tyylilainoilla, joille juoni antaa motiivin (säveltäjä onkin luonnehtinut näitä tyylilainoja ”näyttämörekvisiitaksi”). Toisessa näytöksessä kuullaan radiosta jazz-yhtyeen soittoa, joka säestää Iran soolopaksoa ja luo taustan myös yhdelle oopperan käännekohdista, sille että Ira vapauttaa Komissaarin köysistä. Toinen tyylilaina on verhotumpi, ”liturgisesti” sävytetty kuoro-kohtaus kolmannen näytöksen alussa, kun pappi jakaa kaivoksen uumenissa ehtoollista. Eräänlainen perinteisen oopperanumeron vääristymä on puolestaan kolmannessa näytöksessä humalaisen kaivosmiehen lyhyt juomalaulu.

Tyylilainoista ja viittauksista huolimatta *Kaivos* karttaa perinteisen oopperan ”numeroita” eli siinä ei ole varsinaisia sulkeutuvia aarioita. Silti vokaalinen ilmaisu tiheene monesti keskustelukohtausten replikoinnista laajakaarisemmiksi, jopa aariamaisen painokkaiksi soolopaksoiksi ja duetoiksi. Tämä saa musiikin elämään myös syvyysuunnassa tiiviisti ja joustavasti draaman mukana, musiikki ja draama sulautuvat yhdeksi niin kuin parhaissa oopperoissa, ei ole yhtä ilman toista.

Simon

Synopsis

EINOJUHANI RAUTAVAARA

The action takes place somewhere in Europe in the late 1950s.

FIRST ACT

The mine has joined in the general strike involving the whole country and has thus risen up against the dictatorial Party. A revolt is taking place in the mine as well, and the men are waiting for their leaders, who have gone to the Party office to arrest the mine's Commissar appointed by the Party. He is brought in and is, even beaten up and bound, still a frightening figure, and his menacing words cause uncertainty in his captors ([2] "*Kaivos! Yksi on enää sanottava*"). But the keen young Marko tears the leader's picture off the wall with a curse and incites his comrades to fury. The mining village Priest nevertheless succeeds in pacifying them with his realistic doubts: war is not flags flying, it is blood and mud. The young Marko and the elderly Vanha cannot lead them alone, any more than the commands issued over the radio from the revolutionary headquarters can.

Amid the general air of depression, Marko suddenly spots Simon and Ira, who have come down from the mountains to be with people. The miners greet Simon as a fellow comrade from the Great War, choose him as their leader despite his hesitation, and depart for the mine to fetch the rifles they have hidden there. The Priest tries to persuade Simon to either make peace or to flee; the revolt would destroy their mine and its people ([5] "*Tulit huonoon aikaan*"). But Simon knows he has no choice. "Either they might fail now because I leave them or even if I choose to lead them." There is no third alternative. He has been made to lead people who are not his own and whose mission is alien to him.

SECOND ACT

Ira becomes a symbol or instrument of destruction. The mine fights and is besieged round the narrow mine shaft. Half underground, at the entrance to the tunnels, is a factory shed where the women of the mine, beside themselves with fear, are listening to the shooting they can hear outside. Their fear is targeted as a vague hate of outsiders and strangers: Ira, who finally drowns their accusing voices with dance music on the radio (8) "...ja kuka tarttuu minuun"). Marko tries in vain to contact the capital city on the field telephone and Ira scoffs at him: "No person or thing has an answer for you, and every ruin is sneering: 'Vain, it is, oh vain!'" Suddenly she notices the captive Commissar and sets him free. She has led a submissive life dominated by the strong personality of a man, Simon, much older than herself. With this act she wants to sever her fetters and face Simon with a choice: either her or other people.

The Commissar wrenches the knife from Ira's hand, strikes Marko with it, snatches Marko's rifle and rushes to the door. At this point Simon enters and the Commissar grasps Ira as a shield. He thus faces Simon with a new choice. The Commissar himself believes that the Party's authority is essential and is for the best of these people. Beside that, his own life means nothing. He has grown up among the miners, knows them and loves them (10) "*Oletko sinä sokea*"). Simon is worn out, self-centred and uncertain. He knows it himself and therefore suggests a weird game in which the stake is the Commissar's freedom or death and the pawn is Ira. Standing with her back to him, Ira has to guess which hand Simon raises, the right or the left. The right answer will free the Commissar, the wrong will mean his death. Ira wants to refuse but Simon and the accusations of the women who have seen the treachery finally force her to give her answer. Hysterically she cries, "Left! Left!", but she cannot see that Simon did not raise either hand until after he had heard her answer. Thus Simon releases the Commissar. He is an individualist and wants neither to choose nor to take part, but he has been forced by circumstances to do so. Ira turns, sees his left hand raised and sinks, screaming, to the ground.

At that moment in rushes Vanha: there has been a breakthrough in the positions and the besieged cannot hold out for long. But the Commissar is free and goes off to join his own forces. There is now only one way out of the siege: Simon opens the gate leading down to the mine and the men and women vanish into the tunnels. The last to remain is Ira, the only one left to hear an announcement on the radio about the defeat of the revolt and the promised amnesty on condition that the leaders are handed over. But she does not tell anyone what she has heard and shuts the gates behind her.

THIRD ACT

In an underground cave in the mine the Priest serves communion to the people whom only a miracle can save. The wounded, feverish Marko sees metals shining in the walls of the caves and hears metallic voices ([15] *“Näetkő...uneksitko koskaan”*). He loses consciousness. Ira tries to make Simon escape: “We are only two, and there’s a chance we might pass through...” but he wants to bear his responsibility right to the very end. The miners have drowned their sorrows in drink and the drinking song of one of them mixes with their rowdy voices ([17] *“Luleli laleli lileli”*). It becomes a din and makes the feverish Marko, in a fit of panic, rush anxiously into the tunnel leading to the exit – he may live, or he may die. His panic is catching. The others all rush to the tunnel, hoping to follow Marko, but Simon and Vanha bar their way with rifles. They have to shoot and a bullet hits Ira, while she rushes to Simon. The shots make the wall, thrown together from stones, collapse, revealing an old tunnel into which the refuge-seekers vanish, slowly and hesitantly. The only people to remain are the dead Ira and Simon, who is out of his mind ([20] *“Ira, meidän täytyy mennä!”*). Suddenly a shaft of light penetrates the dark cave: the Commissar and his soldiers have found the rebels. Simon retreats with his back to the wall and the soldiers nail him to it with their bayonets. The last scene is of a crowd of miners stepping into the open air somewhere at the mouth of the tunnel.

(Translation: Susan Sinisalo)

Commissar

Tapahtumat EINOJUHANI RAUTAVAARA

Tapahtuu joissain Euroopassa 1950-luvun lopulla.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS

Kaivos on liittynyt laksoon, johon koko maa on ryhtynyt ja noussut siten diktatorista Puoluetta vastaan. Vallankumous on tapahtumassa myös kaivoksessa ja miehet odottavat paraikaa johtajiaan, jotka ovat menneet puoluetoimistoon vangitsemaan Puolueenasettamaa Komissaaria, kaivoksen valvojaa. Kun hänet tuodaan, hän on lyötynä ja sidottunakin yhä pelottava hahmo ja hänen pahaa ennustavat sanansa saavat hänen vangitsijansa epäröimään (2) "Kaivos! Yksi on enää sanottava"). Mutta nuori ja intomielinen Marko repii herjaten Johtajan kuvan seinältä ja kiihdyttää toverinsa raivoon. Kaivoskylän pappi saa heidät kuitenkin rauhoittumaan realistisilla epäilyksillään: ei sota ole liehuvia lippuja, se on verta ja kuraa. Nuori Marko ja iäkäs Vanha eivät yksin kykene heitä johtamaan, siihen eivät liioin kykene vallankumouspäämajasta saadut radiomääräykset.

Kesken syntyneitä masentunutta tunnelmaa Marko näkee äkkiä Simonin ja Iran, jotka ovat tulleet vuorilta alas ihmisten luokse. Kaivosmiehet tervehtivät Simonia suuren sodan aikaisena partisaanitoverinaan, valitsevat hänet johtajakseen tämän epäilyksistä välittämättä ja lähtevät kaivokselle noutamaan sinne kätettyjä aseitaan. Pappi yrittää taivuttaa Simonia joko rauhaan tai pakoon, vallankumous tuhoaisi kaivoksen ja sen ihmiset (5) "Tulit huonoon aikaan"). Mutta Simon tietää, että hän ei voi valita: "Joko he sortuvat, koska heidät jätin taikka siksi että heitä johdin." Kolmatta vaihtoehtoa ei ole, hänet on pantu johtamaan ihmisiä, joihin hän ei kuulu ja joiden asia on hänelle vieras.

TOINEN NÄYTÖS

Tuhon symboliksi ja välikappaleeksi tulee Ira. Kaivos taistelee, se on piirretty ahtaalle kaivoskuilun ympärille. Puoliksi maan alla, käytävien suulla on tehdassali, jossa kaivoksen naiset pelosta suunniltaan kuuntelevat ulkoa kuuluvaa ammuntaa. Heidän pelkonsa kohdistuu hämäränä vihana ulkopuolisiin ja vieraisiin: Iraan, joka lopulta hukuttaa heidän syyttävät äänensä radion tanssimusiikkiin (8) "...ja kuka tarttuu minuun"). Marko yrittää turhaan saada kenttäpuhelimella yhteyttä pääkaupunkiin, ja Ira pilkkaa hänen toivoaan: "Rauniot kaupungissa hymyilevät meille..." Äkkiä hän huomaa vangitun Komissaarin ja katkoo hänen siteensä. Ira on elänyt itseään paljon vanhemman Simonin voimakkaan persoonallisuuden alistamana. Tällä teollaan hän haluaa katkoa kahleensa, asettaa Simonin valinnan eteen: joko hän tai muut ihmiset.

Komissaari vääntää veitsen Iran kädestä, iskee sillä Markoa, ottaa tämän aseensa ja ryntää ovelle. Silloin Simon tulee sisään ja Komissaari tempaa Iran kilveksi eteensä. Hän asettaa Simonin näin uuden valinnan eteen. Komissaari itse toimii uskoen siihen, että Puolueen auktoriteetti on välttämätön ja näiden ihmisten parhaaksi. Sen rinnalla hänen oma henkensä ei merkitse mitään. Hän on kasvanut kaivoksen ihmisten keskellä, tuntee heidät ja rakastaa heitä (10 "Oletko sinä sokea"). Simon on rikkinäinen, itsekkeskeinen ja epävarma. Hän tuntee sen itse ja ehdottaa siksi omituista peliä, jossa on panoksena Komissaarin vapaus tai kuolema ja pelivälineenä Ira: selin häneen seisovan tytön on arvattava, kumman käden Simon kohottaa, oikean vai vasemman. Oikea vastaus vapauttaa Komissaarin, väärä surmaa hänet. Ira tahtoo kieltäytyä, mutta Simon ja "petoksen" nähneiden naisten syytökset pakottavat hänet lopulta vastaamaan. Hysterisenä Ira huutaa: "vasen", mutta hän ei näe, että Simon ei kohota kumpaakaan kättään ennen kuin vastauksen kuultuaan. Simon siis vapauttaa Komissaarin. Hän on individualisti eikä haluaisi valita eikä osallistua, mutta tilanne pakottaa hänet siihen. Ira kääntyy, näkee vasemman käden ylhäällä ja vaipuu kirkaisten maahan.

Samassa Vanha syöksyy sisään: asemien läpimurto on tapahtunut, piiritetyt eivät voi enää kestää kauan. Mutta Komissaari on vapaa ja lähtee liittyäkseen omiinsa. On enää vain yksi tie ulos saarroksista: Simon aukaisee alas kaivokseen johtavan portin ja miehet ja naiset katoavat sen käytäviin. Viimeksi jää Ira, joka yksin ehtii kuulla radion ilmoituksen vallankumouksen tappiosta ja luvatausta armahduksesta sillä ehdolla, että kapinan johtajat luovutetaan. Mutta hän ei kerro kenellekään kuulemaansa vaan sulkee portit takanaan.

KOLMAS NÄYTÖS

Maanalaisessa kaivosluolassa Pappi jakaa ehtoollista ihmisille, jotka vain ihme voi pelastaa. Haavoittunut, kuumeinen Marko näkee luolan seinissä kimmeltäviä metalleja ja kuulee malmisia ääniä (15) ”Näetkö...uneksitko koskaan”). Hän menettää tajuntansa. Ira yrittää saada Simonin pakenemaan: ”Meitä on vain kaksi ja me voimme päästä läpi...”, mutta Simon haluaa kantaa vastuunsa loppuun asti. Kaivosmiehet ovat lohduttautuneet juopottelemalla ja heidän humalaisiin ääniinsä sekoittuu päihtyneen kaivosmiehen juomalaulu (17) ”Luleli laleli lileli”). Se kasvaa meteliksi ja saa kuumeisen Markon ryntäämään ahdistuneena, pakokauhun vallassa käytävään, joka vie ulos – hän ehkä pelastuu, ehkä kuolee. Hänen pakokauhunsa tarttuu, kaikki ryntäävät käytävää kohti haluten seurata Markoa, mutta Simon ja Vanha asettuvat aseineen esteeksi. Heidän on pakko ampua ja luoti osuu Iraan, joka ryntää Simonin luo. Laukaukset saavat kivistä kyhätyn seinän sortumaan ja sen takaa paljastuu vanha kaivoskäytävä, jonne pakolaiset katoavat hitaasti ja epäröiden. Jäljelle jäävät vain kuollut Ira ja suunniltaan järkkynyt Simon (20) ”Ira, meidän täytyy mennä!”). Yhtäkkiä pimeään luolaan tunkeutuu valokeila: Komissaari ja hänen sotilaansa ovat löytäneet kapinalliset. Simon peräytyy seinää vasten, sotilaat naulitsevat hänet siihen pistimillä. Viimeinen näky on kaivosmiesten joukko astumassa vapaan taivaan alle jossain uloskäytävän suulla.

I NÄYTÖS

(Kaivoskylä. Lakkoilevan kaivoksen työläiset puoluetoimiston edessä, huonosti puettuina ja ravittuina, katkerina, odottavina. MARKO merkitsee lukua paperille, kaikki pitävät silmällä ovea. On vielä valoisa, mutta jo syksy.)

KAIVOSMIEHET

(Kaikki luvut lausuu vain yksi ääni kerrallaan.)

- 1 Yksi, kaksi, kolme, neljä, viisi, kuusi, seitsemän, kahdeksan, yhdeksän, kymmenen, yksitoista, kaksitoista, kolmetoista, neljätoista, viisitoista, kuusitoista, seitsemäntoista, kahdeksantoista, yhdeksäntoista, kaksikymmentä, kaksikymmentäyksi, kaksikymmentäkaksi, kaksikymmentäkolme, kaksikymmentäneljä.

kaksikymmentäviisi, kaksikymmentäkuusi,
kaksikymmentäseitsemän,
kaksikymmentäkahdeksan,
kaksikymmentäyhdeksän, kaivos!

Porata rautaa ja kuparia, rauta ja raskas teräksen isä sen sisästä nostaa, nostaa nälkää ja sanoja vastaan nostaa rautaa, kaivos!

FIRST ACT

(The centre of a mining community. The MINERS stand before the Party hiring-hall. They are ill-clad and ill-fed, and wait in bitterness. MARKO takes the roll. All watch the door of the hiring-hall. The day is still bright, although it is autumn.)

MINERS

(Each number said by a different, single voice in turn.)

- 1 One, two, three, four, five,...
(And so on, until all have responded.)

Breaking the iron and copper, the iron the father of steel, we're breaking it free from the stone. Break it out in our hunger, our empty words to eat! Miners!

Joskus teräs voi herätä ja purra rautaa ja kuparia vastaan nostaa nälkää ja sanoja vastaan nostaa rautaa, kaivos!

Syksyllä vesi voi vaihtaa väriä ja punertua, kuparin ja raudan raskaan ruosteen värisenä solua sen nielua sakeana virtana rautaa, kaivos!

(Ovi aukeaa. Siitä astuvat VANHA ja PAPPI.)

MARKO
Luku on täysi.

VANHA
Aika on täysi. Lakko on kestänyt ja puolue lähtee kaivokselta...

MARKO
Me olemme vapaat.

(Heidän jäljessään tulee ovesta KOMISSAARI kahden aseistetun KAIVOSMIEHEN välissä. Hänen kasvonsa ovat veressä, hänen kätensä sidotut. Häntä yhä pelätään ja sitä, mitä hän edustaa. Pysähtyen portaille hän katselee synkästi lakkolaisia.)

Sometimes steel can waken and bite! Iron and copper and the steel can bite and eat! Out of the hunger and empty words to eat! Miners!

Bite and eat of iron and copper and of steel! Rust on iron and blood on ground are alike. Here is the ground, here the blood is on the ground and the steel! Miners!

(The door opens. VANHA and the PRIEST come out.)

MARKO
The crew is now full -

VANHA
And so's the time, too! Long we've endured it, now the Party is leaving - bound for Hell...

MARKO
And we will be free, now...

(The COMMISSAR is led out the door by two armed MINERS. There is blood on his face; his hands are bound. The MINERS still visibly fear the COMMISSAR and the power he represents. Standing on the steps, he calls out, menacingly, to the strikers...)

KOMISSAARI

- 2 Kaivos! Yksi on enää sanottava: Kansan sydän on puolue, kansa ja sen sydän ovat yhtä. Sydäimestä veren tietä johdatetaan. Veren tie on vaarallinen, harvoilla on taito sitä johtaa. On kuultu ääniä, on nähty näkyjä, joita yksin kielettömät saavat kuunnella ja nähdä. Palaa työhön kaivos! Sinun käsistäsi yksin on se hopea ja rauta jolle valtakunta rakennetaan. Virta ei saa pysähtyä! Lakko lopetetaan. Ja me tapaamme vielä...

(Hän astuu alas portaat, kulkee läpi väistyvän joukon, pysähtyy äkkiä ja kääntyy:)

KOMISSAARI

Muista, kaivos: veren tie on vaarallinen! Se on vaarallinen.

(KOMISSAARI poistuu vartijoiheen. Äkkiä MARKO juoksee portaille, tarttuu seinällä olevaan johtajan kuvaan, repii sen alas ja ojentaa kaikkien nähtäväksi.)

MARKO

- 3 Kansan isä, kirottu olkoon sinun nimesi, sillä sinun on veri ja orjuus!

COMMISSAR

- 2 Miners! I must repeat this yet once more! The heart of the people is the Party. A people and its heart are one body. The heart is the leader of ways of blood! Ways of blood are full of danger; Very few have cunning to lead it. You all have heard voices and seen forbidden sights, which only tongueless people are allowed to hear and see. Go back to your work, miners! In your hands is all the iron and the copper and the silver for the men who build the State for you. Streams shall not run dry any more! Fools you are - to go on. And we shall meet again...

(He descends the steps, the crowd making way for his passage. He stops suddenly, and turns.)

COMMISSAR

Don't forget it... the ways of blood are full of danger! They are full of danger!

(The COMMISSAR is led off by the guards. Suddenly, MARKO runs up the steps and tears a portrait of 'The Leader' from the wall and holds it out to the crowd...)

MARKO

- 3 Father of people, now in Hell, damned be thy dirty name, for thine is the blood and slavery!

MIEHET

Kansan isä, joka olet helvetistä. Sortukoon sinun valtakuntasi! Sillä sinun on - vaan ei iankaikkisest! Ei! Ei!

(MARKO heittää kuvan MIEHILLE. Se revitään ja poljetaan.)

MARKO

Amen!

MIEHET

Ei, ei!

(PAPPI raivaa tien joukon läpi.)

PAPPI

Hyvä on! Nyt on rikottu kaikki sillat puolueeseen ja siitä voi vain saatanalla olla paha sanottavaa... mutta huutaminen ei yksin riitä: Onko teillä hyökkäysvaunuja? Heillä on... Onko teillä tykistöä? Heillä on... Onko teillä mitään muuta kuin toinen poski kääntää? Haluattepa tai ette?

MARKO

Mutta meillä on rohkeutta taistella ja kuolla!

PAPPI

Narr! Ei sodassa tarvita "rohkeutta kuolla": siellä tarvitaan vain rohkeutta elää. Kun

MINERS

Father of people, now in Hell, gone now is your state and kingdom, and now it's our will to be done on earth! Yes! Yes!

(MARKO throws the picture to the MINERS, who rip it to pieces and trample it underfoot.)

MARKO

Amen!

MINERS

Yes! Yes!

(The PRIEST forces his way through the crowd.)

PRIEST

Very good! You have cast down the bridges to that Party of yours. The only one who'd think or speak anything ill of it is Satan... But your shouting alone will not be enough. Where are all your tanks, if I may ask you? They have tanks... Where are your automatic weapons? They have guns... Do you have anything else than the other cheek to offer? Whether you like it or dislike it?

MARKO

But we do have the right to fight and die! Courage to die for!

PRIEST

How foolish! Warfare has no need of your 'courage to be dead'. In a war your greatest

sinä olet kolmena kappaleena ei niiden
urhoollisuutta kiitä muut kuin madot...

MARKO

Saatat olla oikeassa. Vaan me emme muuta
voi. Siksikö taisteltiin partisaanisota, että
tämä kirottu puolue kuristaa ja imee meistä
elämämme päivät.

PAPPI

Entä kuka teidän kiväärinne suuntaa? Kuka
teidät johtaa?

MARKO

Radiolla saamme ohjeet...

PAPPI

Ohjeet eivät johda, eikä radio vaan miehet.
Kuka pitää teidät tulen alla?

MARKO

Meitä johdetaan kaupungista, josta tulivat
aseet, ne odottivat kaivoksessa...

PAPPI

Entä kuka teille kertoo, miksi ihminen on
ruma kun hän kuolee vaikka kuinka kauniin
vapauden vuoksi. Luuletteko, että Gabriel

need is to survive! When you are carved
in three pretty parts then no one else will
be thankful for your great courage but the
worms!

MARKO

You may be right... you may be... But what
else could have been done? Was it for this
our guerrilla-war was waged? That this foul
hell of a Party might strangle us and suck
our precious days of life?

PRIEST

And who will be there to aim your few
rifles? Who will be your leader?

MARKO

We'll get our orders from the wireless...

PRIEST

Orders do not lead you, nor radios - but
men! Who will keep you under fire, then?

MARKO

We are led from our headquarters; They
sent us our arms, now waiting in the mine
shaft...

PRIEST

And who is it that will tell you why a
man must be so ugly when he dies for a
beautiful and highly worthy cause? Do

on laskeutuva, tulimiekat, kaikki liput liehumassa? Liejussa te makaatte. Eikä silloin liput eikä sanat, eikä isänmaat ja radiot ja ohjeet auta vähääkään. Voitte yhtä hyvin mennä takaisin porienne luokse...

(SIMON ja IRA ovat jo hetken seisseet muiden takana tiellä, joka tuo alas vuorilta. SIMON on neljä-viisikymmenvuotias, voimakasrakenteinen, ulkomuoto intellektuellin, mutta hän on karun elämän merkitsemä. IRA on aivan nuori – hiukset harteilla, sandaalit jaloissa hän eroaa täysin kaivosmiesten naisista, jotka myöhemmin esiintyvät.)

MARKO

4 Simon! Simon! Siinä meille Gabriel!

VANHA
Simon on palannut.

MARKO
Simon, johda meitä!

VANHA
Yhdessä me katselimme vuorilta, kun kylät tulisoituina paloivat alhaalla taivaanrantaan saakka.

you think the Angel Gabriel will lead your charge, his sword of flame flashing, bright colours shining? Mud and blood are all that now are waiting for you! With no flags or banners and no orders, and no Fatherland or radio will raise you out of mud and blood. You'd be just as wise now to call this off, return to your bores...

(SIMON and IRA have meanwhile been standing behind the men on a path coming down from the mountains. SIMON is in his forties, with strong features. He appears to be an intellectual, marked by a hard life. IRA, her hair long, wearing sandals, differs markedly in appearance from the WOMEN seen later in the mine.)

MARKO

4 Simon! Simon! (To the others) Here we have our Gabriel!

VANHA
Simon is back with us!

MARKO
Simon's come to lead us!

VANHA
Years ago we looked down from our mountains and saw all the farms and the villages flaming like torches on the horizon!

MARKO

Anna siis vielä kerran taivaanrantojen palaa
kunnes tuhkaan raukeaa tämä rakastettu
maa.

MARKO ja VANHA

Ja nousee taas uuden siipensä mittaan, ja
lentää taas yli kallionhuippujen vuorilintujen
kanssa.

SIMON

Ja mihin minun tulee teidät johtaa?

MARKO

Vapauteen, Simon!

SIMON

Tarkoitatko kuolemaa?

MARKO

En vaan elämää: Anna meille vapaa maa
ja katseen vapaus, niin ettei se enää
ystävääkin kiertele kuin koira.

VANHA

Me haluamme vapauden tehdä työtä taikka
olla tekemättä.

MARKO

Vapauden olla rikas taikka köyhä, vapauden
elää ja kuolla.

MARKO

Now we'll see once again horizons leap
with flame 'til but ashes remain of this
beloved land!

MARKO AND VANHA

And then new wings will be born in the
ashes and they will fly past the tops of the
mountains joining the eagles in the air!

SIMON

And where do you want me to lead you?

MARKO

To our freedom, Simon!

SIMON

Do you mean to death, perhaps?

MARKO

No, I mean to life; give us freedom in this
life, the freedom of our eyes. They should
not ever have to choose between a friend
or foe!

VANHA

We long to have the freedom to do our
work or not to work if we don't want to!

MARKO

Freedom to be poor or freedom to be rich,
the freedom to be live or dead...

VANHA

Vapauden itkeä ja nauraa, puhua ja vaieta.

MARKO ja VANHA

Vapauden palvoa ja vapauden kieltää.
Vapauden jumaliin ja ihmisiin. Vapauden
syödä, juoda, siittää, kirota ja kunnioittaa
itseäsi sekä jokaista muuta. Kaikki aseet
esiin! Kaikki aseet esiin! Nyt on tulen ja
raudan tunti.

*(MARKO, VANHA ja MIEHET lähtevät
kaivokselle valmistautumaan taisteluun.
Jäävät vain SIMON, IRA ja PAPPI.)*

PAPPI

- 5 Tulit huonoon aikaan: heidän omilla
aseillaan toivon heitä ohjaavani. Se ei ollut
sallittu ja ohjaaminen on nyt sinun asiaksi...
Rakastatko sinä heitä? Mikset pysynyt
vuorillasi? En tiedä miksi he luottavat
sinuun. Kuule minua! Vain sinä voit heidät
vielä pelastaa ja kääntää sirpin alta. Vastoin
heidän omaa tahtoaankin, älä petä heitä.

VANHA

Freedom to be crying tears or laughing,
speaking or to hold our tongues...

MARKO AND VANHA

Freedom to be worshipping or freedom
to reject it, freedom to love gods or to
love men instead! Freedom to be eating,
drinking, loving, cursing or respecting
both ourselves and anybody else that we
choose! It's the time for arms! All take up
your arms! The time for fire and steel is
come!

*(MARKO, VANHA and the MINERS all leave
to prepare for the battle to come. Only
SIMON, IRA and the PRIEST remain.)*

PRIEST

- 5 This time is the wrong one; I've only sought
to guide them with their own arms and
weapons. It was not ordained thus. The
guidance now will be in your hands... of
these men... Do you really love them? Oh,
why didn't you stay in your mountains? I
cannot see why they trust you so. Listen
now to me! You alone can work for their
salvation, now and turn the sickle's blade.
You must not betray them, even if affairs
turn out against their wish... Do not betray
them!

SIMON

Tiedät kyllä hyvin: on jätetty kaksi tapaa pettää, ei muuta mitään. Jään tai lähdän, en voi siirtää tätä hetkeä pois siitä menneestä joka tulevaisuudelle jo syntyy. Joko he sortuvat, koska heidät jätin taikka siksi että heitä johdin. En tarvitse sinua siihen tilintekoon.

PAPPI

Ajattele siis edes tytärtäsi jos... jos hän on tyttäresi... älä johdata häntä ja heitä tälle tielle, sillä se on kirottu tie.

(IRA on katsellut KAIVOSMIESTEN jälkeen. Nyt hän kääntyy.)

IRA

Mitä hän päättää on minulle oikein. Ja jos he hänet valitsevat, on hänen tiensä heille oikea, ei sinun. Voit jo mennä.

PAPPI

Hyvä on, minä menen... mutta olen seuraava varjoasi, Simon, sillä pelkään sen olevan heille raskas...

(PAPPI menee. Hämärtyy.)

SIMON

You know as I do that there are only two ways to betray them... or there's nothing... Should I stay or leave, I cannot strike any moment out of the time that's past, or that's here, or that's born now for the future. Either they might fail now because I leave them or even if I choose to lead them. I don't need you here to keep the books on it.

PRIEST

You at least should think of your daughter, if... if she is your daughter... Do not lead her or them to take this route, for it is the sure road to death!

(IRA has been watching the departing MINERS. She now turns.)

IRA

What he decides is good enough for me - and if the people choose him, now, then is his way the right one for them... not yours. Go away, now!

PRIEST

Very well, I'm leaving... But, I shall keep an eye on you, Simon - I'm afraid your shadow may prove too heavy...

(The PRIEST leaves. It is growing darker.)

SIMON

6 Kuuletko mitä he minulta haluavat... eikö vuorituuli vie kyllin kauas ihmisistä. Eikö nuoruuden vaiva ollut kyllin? Onko miehuudenkin tunnettava siis samat langat ympärillään. Me tulemme yön ja aamun sumuisesta raosta, laskeudumme polkuja syysateen mukana, ja kalliosta huutaa kotka meidän jälkiämme. Kantaen sinut ylitse virran ja yli rotkon alas tasangolle ja punaisten ja keltaisten lehtien mattoa, kun tuuli puree hajalle aamu-usvan. Tänne missä kostea lämpö kaiken lahottaa, missä tähdet ovat kaukana ja ajatus on sairas. Missä sinulta kysytään oletko meidän ja meistä ja meille... vapaus? He luulevat, että voi ostaa ja myydä, vihata ja rakastaa, ja olla yhä vapaa.

IRA

Älä suostu heihin, varo, varo heitä. Heidän silmissään on kaivoksen kirous...

SIMON

Ei minulla ole heille antaa jumalaa tai ihmistä.

SIMON

6 You heard what they demand that I do for them... Can not mountain-winds bear far away from men and their deeds? Did my youth not know blood and pain enough? Shall each day of Man be forced to feel the same binding ropes about its hours? We come when the door of misty morning is ajar, we descend the paths through the autumn rain, and from the mountaintop an eagle shrieks its call to follow. Carrying you across every brook, across each gorge, down to the plainlands, walking on a carpet of leaves red and yellow, where winds are biting ways through the morning-mist, here where everything is decayed by soggy warmth, where the stars are much too far to reach and thoughts of men fall ill. Here they ask you the question, "If you are of us, and for us, and because of us?"... Freedom? Do they yet believe that you can buy things or sell them, or feel love or hatred, and have your freedom still?

IRA

Do not let them take you! Beware! Look out for them! The curse of the mine glows brightly in their eyes...

SIMON

I've never had anything to give them, neither single god nor man.

IRA

Älä suostu heihin, sillä heidät on kirottu!

SIMON

Hiljaa, hiljaa, jokaisella kivellä on täällä silmät... On ollut aika seistä lumessa ja nähdä linnun katoavan pilven ylle.

IRA

On ollut aika nähdä linnun katoavan pilven ylle.

SIMON

Nyt on aika vihata ja rakastaa, nyt on aika pettää...

IRA

Nyt on aika vihata ja rakastaa... Linnun tunti on päättyvässä.

SIMON

Vuorikotkan tunti on päättyvässä. Nyt on maan vuoro...

(He jäävät liikkumattomina seisomaan, kunnes esirippu laskeutuu.)

IRA

Do not let them win you, for they have been cursed!

SIMON

Quiet! Be quiet! Every single stone has open eyes down here... There's been a time to stand in snow and watch a bird pass out of sight behind a cloud...

IRA

There's been a time to watch a bird pass out of sight behind a cloud.

SIMON

Now it's time for hatred or for love, or betray the love...

IRA

Now the time of the bird is gone.

SIMON

And the time's run out for mountain-eagles. The time of earth is come...

(They stand motionless until the end.)

II NÄYTÖS

(Kaivoksen suulla oleva halli, puoliksi maan alla. Raskaalla ovella suljettu kaivoskäytävän suu. Portaat ylös ulko-ovelle. Pöytä, jolla radio ja kenttäpuhelin. Sen ääressä MARKO kuulokkeet korvilla. Taustalla hämärässä joukko naisia. Muista erillään IRA sekä sidottu KOMISSAARI. Etäältä kuuluu laukauksia ja konekiväärin sarjoja.)

MARKO

(monotonisesti puhuen)

- 7 Huomio kaksi, täällä viisi, kuuleeko kaksi, viisi kuuntelee...
Huomio kaksi, täällä viisi, kuuleeko kaksi, viisi kuuntelee...

NAISET

Missä ja mistä? Salassa sikiää ja syntyy, vuoressa sikiää ja tasangolla syntyy. Susi syntyy vuoressa.

MARKO

Huomio kaksi, täällä viisi, kuuleeko kaksi, viisi kuuntelee...
(MARKO jatkaa kutsuaan edelleen.)

NAISET

Missä ja mistä? Suden vuoreen kantama...
vuoreen nouseaan. Koiran kantama,

SECOND ACT

(A hall at the pit-head. The entrance is closed with a heavy gate. Stairs lead up to the outer door. On a table, there are a radio and a military wireless telephone. MARKO sits at the table with headphones on. In the dark background, a crowd of WOMEN stand. IRA and the COMMISSAR, his hands bound together with ropes, stand apart from the others. Rifle shots and machine-gun fire are heard from afar.)

MARKO

(monotonously)

- 7 Station two, attention please, five calling, can you hear me, five is listening...
Station two, attention please, five calling, can you hear me, five is listening...

WOMEN

This is its season... Seed is sown for sickles...
Sickles on the sky... Mountains are sowing...
And the plains shall reap...

MARKO

Station two, attention please, five calling, can you hear me, five is listening...
(etc.)

WOMEN

This is the season of scythe and sickle...
This is its season... This is the seed-time...

vuorenvartijakoiran vuoreen kantama
rauniokoira ja katkera suden kantama!
Vuoreen noustaan. Kerätään vuorenvieraan
katkeraruoho ja tie taas keritään maan
partaaseen...

*(MARKO jatkaa edelleen puhelimessa.
Kurjina, uhkaavina lähestyvät naiset IRAA
taustan hämärissä. Hän perääntyy selkä
edellä kohti pöytää ja valoa. MARKO
ei mitään huomaa vaan kuuntelee
kenttäpuhelinta.)*

NAISET

Missä ja mistä? Missä ja mistä ja mikä
tuo suden tasangolle? Mistä ja mikä tuo
tasangolle, tuo veren tuoreen tuoksuun.

*(IRA tulee pöydän luo, kääntyy äkkiä, ja
avaa radion.)*

NAISET

Siksi ja sen tuo siksi... Missä ja mistä...
*(NAISET häviävät takaisin hämärään
taustaan. IRA ei heitä enää muista, puoliksi
tanssien hän liikkuu lattialla.)*

Simon the sower is sowing... Sowing seeds
of dissension and preaching the sermon
of... This is Simon's sermon of...

*(The WOMEN, miserable and menacing,
emerge from the dark background and
approach IRA. She retreats toward the
table. MARKO cannot see them, his
attention being concentrated on the
telephone.)*

WOMEN

Rare are roses grown on rocks and the
reaper will break hard iron in reaping wrong
roses grown on... Rocks are growing wrong
roses... Reaper is breaking his hard iron...
Let's break wrong roses grown on rocks!

*(IRA moves to the table, turns abruptly,
then switches on the radio and tunes it at
random.)*

WOMEN

This is the season of sickly...
*(The WOMEN fade into the shadows of the
background. IRA ignores them, moving
obliviously about the room, half dancing.
She sings to the music on the radio, simply
and without 'emotion'.)*

IRA

8 ...ja kuka tarttuu minuun, ja kuka tanssii minun kanssani ja edessäni? Kuka ei kysy mistä tulet ja minne menet?
(*Hän kumartuu MARKON olan yli.*)

IRA

Sinäkö Marko? Sinä kuuntelet kuolemaa. Ei sinua kukaan kuule. Tyhjiys ei vastaa ja rauniot kaupungissa hymyilevät meille: turhaan kaikki, turhaan.

Viestinviejä sinä luulit olevasi, kypärä päässä ja jaloissa siivet, mutta lanka päättyy tyhjään ja antaa maahan ja viesti antaa ilmaan, eikä ole siipiä eikä ole kypärää ja rauniot kaupungissa hymyilevät meille; turhaan kaikki, turhaan...

(*IRA tanssii yli lattian ja huomaa KOMISSAARIN ja pysähtyy.*)

IRA

...ja kuka tarttuu minuun ja kuka tanssii minun kanssani ja edessäni? Kuka ei kysy mistä tulet ja minne menet? Sinäkö?

IRA

8 ...and who will take my hand? And who's got the time to dance this dance with me? And die with me? Who does not ask where I come from and where do I go?
(*She looks over MARKO's shoulder.*)

IRA

Is it you, Marko? You prefer to listen to death! Nobody can hear you there. No person or thing has an answer for you, and every ruin is sneering: "Vain it is, oh, vain!"

Pretty messenger you thought you ought to be; helmet on head and wings upon both feet! But the wire is leading nowhere; it ends in earth. The message ends in air. And there are no real wings and no helmet rests upon your head. The ruins of the city are sneering in your face... "It's vain, it is, oh, vain..."

(*IRA's dance brings her before the COMMISSAR. She halts and, still absent-mindedly, continues, in half-voice, her song.*)

IRA

And who will take my hand? And who's got time to dance this dance with me? And die with me? Who does not ask where I come from? And where do I go? Is it you?

(Hän kyyristyy KOMISSAARIN eteen, ja katselee häntä.)

IRA

Sinä olet suuri mies, sinulla on ankarat silmät, etkä sinä ole nuori enää. Uskallatko sinä tarttua minuun? Sinua on lyöty ja pian sinä kuolet, sinulla on suussasi verta, uskallatko sinä...

(Nopeasti IRA irrottaa veitsellä KOMISSAARIN siteet. KOMISSAARI nousee ja astuu kohti IRAA, joka tanssien väistyy kohti pöytää.)

IRA

Tanssi, tanssi, mutta älä tartu minuun sillä sinun suussasi on verta. Tanssi, tanssi!

(KOMISSAARI ottaa IRAN syliinsä ja vääntää veitsen hänen kädestään, astuu MARKON taakse, tarttuu käsivarrellaan tämän leuan alta ja iskee veitsen hänen rintaansa. MARKO ja pöytä kaatuvat. Radio vaikenee. KOMISSAARI ottaa MARKON aseensa ja syöksyy ulos vieville portaille. Samassa ovi avautuu ja Simon, ase kädessään, sekä PAPPI astuvat sisään. Kaikki jäykistyvät paikoilleen. Jännittynein askelin, irrottamatta katsettaan KOMISSAARISTA

(She crouches to the COMMISSAR and gazes at him.)

IRA

You are quite a mighty man, you have got such grim-looking eyes. You are not so very young anymore. Have you, perhaps, got the time to take my hand? Now, you have been struck, and very soon you will be killed, and I can feel that blood in your mouth. Have you got the time?

(Quickly, IRA cuts the ropes with a knife. The COMMISSAR rises and tries to grab her, but she dances out of his reach towards the table.)

IRA

Dance! Dance! Do not dare to take my hand! There'd be more blood inside your mouth! Dance! Dance!

(The COMMISSAR violently grabs her, forcing her to drop the knife. He runs behind MARKO and, grasping him under the chin, stabs him with the knife. MARKO and the table tumble over. The COMMISSAR takes MARKO's gun and rushes to the stairs which lead to the outer door. At this moment, the door opens and SIMON, gun in hand, and the PRIEST enter. All are rooted to the spot. SIMON descends the stairs cautiously, holding his gaze upon

SIMON astuu alas portaita viimeiselle askelmalle. PAPPI näkee haavoittuneen MARKON ja menee hänen luokseen. Äkkiä KOMISSAARI tempaa IRAN kilveksi eteensä ja painaa aseensa piipun hänen selkäänsä. NAISET ovat melkein näkymätön varjomassa taustassa. PAPPI on koko kohtauksen ajan kyyristyneenä MARKON viereen.)

KOMISSAARI

- 9 Jos liikut, synnyttät liikkeen, joka tappaa... ja liikkumattomuus voi surmata monta... valitse, Simon, valitse!

(PAPPI näkee MARKON vierellä veitsen ja ottaa sen käteensä.)

PAPPI

Minkä tähden päästit hänet?

IRA

(Katsomatta kysyjää IRA vastaa SIMONILLE.)

En tiedä, en tiedä... tai tiedän kyllä, hänhän sanoi sen: Tahdoin kai että tulisit ja valitsit minut.

KOMISSAARI

Kuuletko Simon? Yhdestä valinnasta on toisella maksettava, eikä ole loppua valinnalla. Heidät sinä ostit oman vapauden

the COMMISSAR. The PRIEST, seeing that MARKO is wounded, goes to him, kneeling beside him. IRA starts to go to SIMON, but the COMMISSAR grabs her and holds her before him as a shield, pressing the gun into her back. The WOMEN remain an almost invisible mass in the background. The PRIEST remains, kneeling, over MARKO.)

COMMISSAR

- 9 In moving you may make a movement that will kill her... And even immobility may cause one's death... Choose, now, Simon, make your choice!

(The PRIEST, seeing the knife at MARKO's side, picks it up.)

PRIEST

Why did you release him?

IRA

(Not looking at the PRIEST, but at SIMON.)

Don't know why... I don't know... But I do know this, he's just said it well: I think I wished that you would come here to make your choice of me.

COMMISSAR

Got it, Simon? A choice you may make must be paid with another, and there is no end to the choosing! Seems that you

hinnallasi: nyt on ensimmäinen myynnin tilaisuus...

SIMON

No niin, kaupppamies. Ostan sinut itseltäni!

(SIMON laskeutuu viimeisen askelman ja nostaa aseensa.)

KOMISSAARI

Seis! Odota ja ajattele! Luuletko, että hän sinut petti? Itse minut päästit, hänessä ja hänen kädellensä; näethän ettet liiku...

SIMON

Huijari! Tätäkö dialektiikkaa opetetaan rajan takaa?

KOMISSAARI

Kumpiko lie huijari? Katso minua ja katso itseäsi. Minä meistä yksin tiedän oven jolle pyrin, vain sinä ihmettelet oviesi paljoutta.

SIMON

Se on vieraan etuoikeus. Vain portinvartijoilla on täysi ovien tuntemus; sen ulkopuolelta he eivät mitään tunne...

have bought them at the price of your own freedom – now you'll have the first occasion to sell...

SIMON

All right, tradesman! I will buy you from myself!

(SIMON descends the last step, raising his gun.)

COMMISSAR

Stop! Patience! Wait and reconsider! Do you believe that she was the traitor? You yourself did free me, in her and through her sweet hands – tell me why you don't move, now...?!

SIMON

Cheater! Is this the dialectics they teach you from across the border?

COMMISSAR

The cheater may be yourself! Please just take a look at me – and take a look at yourself! Of the two of us it's I who know the door I strive for – you only ponder at the number of your choices still.

SIMON

A guest has that privilege. But porters only gain a certain knowledge of all their doors. Beyond their doors they do not know a thing...

KOMISSAARI

Totta, totta, vieras sinä täällä oletkin. Vai uskallatko sanoa, että voit heille jotain antaa? Mitä luulet heille antavasi, mitä me emme antaneet?

SIMON

Voin antaa heille sen, minkä te heiltä otitte oikeudesta olla monta: oikeuden olla yksi. Sen voin antaa.

KOMISSAARI

10 Oletko sinä sokea? Etkö vielä ole nähnyt ihmisiä? Etkö tiedä, ettei heille ainoakaan kahle ole vapautta painavampi. Kuolema on heille hellempi kuin vapauden armoton vaativaisuus. Siksi he sinut valitsivat, että ottaisit taas heiltä taakan. Heillä oli vain yksi mahdollisuus pelastua. Se, etteivät ketään löytäisi taakan kantajaksi. Minähän tiesin etteivät he löytäisi, vaan palaisivat... Luuletko että minut yllätettiin? Minut, jolla on silmät ja korvat jokaisessa käytävässä. Etkä sinä rakasta heitä, vaan minä, joka kasvoin heidän keskellensä. Ja minä heidät tunnen, etkä sinä. Niin kuin myös tunsin poran painon käsivarteen, hien uurteet kypärän alta kantapäihin; sillä minä olen yksi heistä. Aikoja olisin voinut kutsua miliisin ja sotilaita... mutta minä en tahtonut, koska he ovat minun. Ja yksin minun,

COMMISSAR

Oh, yes, quite true - guest and stranger is just what you are! Why do you dare to lie to them, that you could ever give them something? What is it that you now think you have to give to them that we did not give?

SIMON

I have exactly that which you took from them - that's the right to be a strong number - or to be just one! That I can give.

COMMISSAR

10 You must be truly blind! Why can't you understand the human beings? Don't you even know there are no more depressing irons for them to be put in than of freedom? Death is far more gentle to their lives than the ruthless claims of freedom! This is the reason for which you were chosen; You shall bear for them their burden! They were left with but one, the only chance to save themselves, else they would never have found one to take their burden from them. And I was sure that if they could not find that man, they would return... This did not come as a surprise to me! My good eyes, my good ears see and hear for me in every shaft and pit! You do not really love them as I, who have grown up as equal to them! And every one I know as a brother! For I have known the weight

minun! Minä halusin leikkiä myös heidän uuden leikkinsä, aivan kuin kaikki entisetkin, lapsuudesta saakka... Minä tahdoin antaa heille tilaisuuden löytää avuttomuutensa ja juoda vapauden karvas kalkki kaivoksen seinistä, kunnes he palaisivat eikä verta olisi vuotanut; korkeintaan minun vereni... Ja joku toinen olisi jatkanut työtä ja taakan kantamista, joku toinen... joku toinen...

SIMON

- 11** No niin, koska pidät leikeistä, leikimme yhden mekin: se joka voittaa on vapaa, se joka häviää se jää... Ira, käänny ympäri! Tämä on kolmen leikki!

IRA

Mitä sinä aiot? Sinä petit minut... Sinä olisit valinnut heidät! Sinä petit itsesi, sinä...

SIMON

Käänny ympäri!

of the bore upon my two arms, the ways of sweat from my head down to my ankles; yes, I am one of the miners! If I had wanted, I could have summoned the soldiers or the militia... But I did not want that, just because they are mine! And only mine! Mine... Why should I not play with them in this new game, also? As I took part in all their games ever since our childhood... It was good to give them a chance to learn their helplessness all by themselves, to drink the bitter chalice of freedom dripping from the mine walls; they would return to me, and no blood would have been shed at all. Or, at most, my own blood... Then would have come another man to go on with the work and take the burden... Someone else... someone else...

SIMON

- 11** All right. As you seem to be fond of games, we'll play one more. The one who wins shall be free, and who should lose, he shall stay... Ira, turn around! It's a game for all three to play!

IRA

What is it you're planning? You'll cheat me... In the end, you are going to choose them! You will cheat yourself, too, you...

SIMON

Turn around!

(IRA kääntyy selin SIMONIIN, kasvot päin KOMISSAARIA.)

SIMON

Ja nyt arvaat kumman käden minä kohotan, oikean vai vasemman. Oikea ja vasen kaunis silmäsi katsoo sen vasempaan ja oikeaan joka menee, jos oikea tai vasen on oikea, ja sinä arvaat oikein oikean ja vasemman.

IRA

Ei! Minä en tahdo! En halua maksaa sinun velkojasi itsellesi.

SIMON

Vasen vai oikea? Oikea vai vasen?

(SIMON seisoo liikkumatta, nostamatta kumpaakaan kättä, mutta vain KOMISSAARI näkee sen, ei IRA.)

IRA

Miksi vaadit tätä minulta? Enkö minä ole edes sinulle minä? Olenko siis kokonaan sinun tai niitä jotka sinä yksin valitset? Eikö mikään teko ole oma? Eikö edes veri lunastanut minua itselleni?

(IRA turns around, her back to SIMON, facing the COMMISSAR.)

SIMON

Now, you have to guess which hand I shall lift up: Do I raise my left or right? Now your pretty right and left eye are staring to the left and right of him. Who will have his freedom if right or left is right? If you guess right the left or right hand... if you guess right...

IRA

No! I do not want this! And I have no intention to pay this debt you owe yourself!

SIMON

Is it the left or right? Right hand, or the left one?

(SIMON stands motionless, not raising either hand. Only the COMMISSAR can see this - not IRA.)

IRA

How can you be demanding this? Was I ever to you even an 'I'? Is it then so that I am part of you or part of these you now have chosen to yourself? Don't I have any acts of my own? Can not even my blood be able to buy me out for myself?

SIMON

Oikea vai vasen, vasen vai oikea?

IRA

Ethän sinä koskaan vaatinut kuin sen jonka olin jo tietäen tai tietämättä antanut.

SIMON

Oikea vai vasen, vasen vai oikea; valitse oikein oikea tai vasen.

IRA

Ei, ei, ei!

SIMON

Vasen vai oikea!

IRA

Tämä leikki on liikaa. Leikin hän jo niistä kaikki auringonnoususta toiseen.

SIMON

Valitse oikein!

IRA

En halua tulla sinuksi kokonaan.

SIMON

Vasen vai oikea, valitse oikein.

SIMON

Left it is or right; is it the right or left?

IRA

But you've never demanded of me any more than long ago was yours, unconsciously or knowingly...

SIMON

You have got to say it. You must decide, now, is it the right or...

IRA

No! No! No!

SIMON

Left it is or right, the right or left one!

IRA

But this game is too much! Did I not play every game with you, from one sunrise to the next one?

SIMON

Which is your choice, then?

IRA

I will not become just one tiny part of you!

SIMON

You have no choice but to choose the right or left now!

IRA
Kuka silloin suutelisi minut itsestäni pois?

SIMON
Valitse!

IRA
Älä pyydä tätä minulta.

SIMON
Vasen tai oikea?

NAISET
Kysy Simon! Kysy Simon! Kysy, kysy! Kysy veitseltä! Kysy! Siteet on sahattu veitsellä! Kysy veitseltä Simon! Kysy, kysy, kysy! Vastaus seisoo vastaajan vieressä. Siteet on veitsellä sahattu, veitsi vastaa kysyjää, vastaus seisoo kysyjän veitsen vieressä.

SIMON
Sinulta kysytään: vasen vai oikea!

NAISET
Kysyjän vastaus seisoo kysyjän vieressä. Kysy, kysy!

IRA
Vasen. Vasen!

IRA
Who would then be left to kiss me out of my own self?

SIMON
Right or left?

IRA
Please do not force me to do this!

SIMON
It's right or left now to...

WOMEN
Ask her, Simon! Ask her, ask her! You should ask the knife, Simon! Ask the knife, Simon! Ask the knife that cut the ropes, Simon! For the knife cut the ropes and... Ask her, ask her, ask her... The answer is not too far from the question and... Who did you think was the cutter of... Knife has answers for you and... The answer is standing close to the knife... who cut the...

SIMON
You have the question...left or right?

WOMEN
Ask her, Simon! The answer to the question... stands by the question... very close... quite near to...

IRA
Left! Left!

(SIMON nostaa nopeasti vasemman käden ylös.)

SIMON
Vasen on oikea!

(IRA kääntyy katsomaan ja näkee käden. Hän kirkaisee. Samassa VANHA ryntää sisään ja portaita alas. Oven avautuessa kuullaan ammunnan kiihtyneen.)

IRA
Ei!

VANHA
Läpimurto! Simon, he tulevat läpi!

(IRA kaatuu maahan. Kaikki jäykistyvät paikoilleen. SIMON ja KOMISSAARI tuijottavat toisiaan silmiin, kunnes antavat kohotetun kätensä yhtäikaa vaipua.)

SIMON
Mene! Mene!

(KOMISSAARI astuu portaille, katsoo kerran taakseen ja häviää sitten ulos. PAPPI nousee MARKON viereltä.)

(SIMON raises his left hand.)

SIMON
Left is right!

(IRA turns to look and sees his left hand raised. At that moment, VANHA rushes in and down the stairs. While the door is opened, increased gunfire is heard outside.)

IRA
No!

VANHA
They are breaking through, Simon! We are falling back!

(IRA sinks to the ground. The others stand rooted to the spot. SIMON and the COMMISSAR stand, looking at each other - until, simultaneously, they let their hands fall and the guns drop.)

SIMON
Get way! Go now!

(The COMMISSAR goes to the stairs, turns to look back once, then rushes out. The PRIEST stands up.)

PAPPI

12 Mitä aiot tehdä nyt, Simon? Vai oletko Pietari ja sanot: En tunne heitä... Sillä nämä ihmiset ovat sinun herrasi. Ja heidän kruununsa on verta täynnä...

VANHA

On vain yksi tie ulos saarroksesta: tie ylös kaupunkiin, ja se on panssareita täynnä.

SIMON

On ehkä toinenkin tie, on ehkä toinen tie: tie alaspäin...
Mene asemiin ja tuo kaikki miehet tänne!

VANHA

Mitä sinä aiot?

SIMON

Mene ja tuo kaikki tänne! Mene, mene!

(VANHA menee ulos. SIMON avaa vaivalloisesti raskaat rautaovet ja kallioinen, alas kääntyvä kaivokäytävä tulee näkyviin. Ulkoa alkaa virrata taistelun mustamia KAIVOSMIEHIÄ aseineen. He astuvat kaivosaukkoon ja häviävät sinne. Samoin naiset sekä MARKO parin miehen kantamana.)

PRIEST

12 Now, what's left that you can do, Simon? Did you hear a cock crow? Then say this... "I do not know him." Now this little band is your Lord and Master! And his crown is full of thorns and blood...

VANHA

There remains but one road to escape on, up to the town, and it must be closing up with tanks!

SIMON

I think there may be another way... Maybe there is... by going down...
To the defences, now, go, bring all the men here!

VANHA

Do you have a plan, then?

SIMON

Bring all the men in here! Go now! Hurry!

(VANHA goes out. SIMON opens the heavy iron gates. A rocky passage leading down is seen. The MINERS, tired and dirty, their weapons drooping, some of them wounded, start entering through the upper door. They descend one by one into the mine passage, the WOMEN joining them and MARKO, carried by two MINERS.)

PAPPI ja SIMON

13 Kenties, kenties on tämä joukko se siemen, joka maahan upotetaan, vapauden viljaa kerran kasvaakseen.

(PAPPI ja SIMON jäävät viimeisiksi aukolle.)

PAPPI ja SIMON

Kenties on tämä joukko se siemen, joka maahan upotetaan, vapauden viljaa kerran kasvaakseen.

(PAPPI ja SIMON laskeutuvat hitaasti alas. Jäljelle jää vain IRA. hän nousee maasta, nostaa radion ylös ja vääntää etsijää.)

RADIO

...kapinalliset on eilissä taisteluissa täydellisesti lyöty hajalle kaikkialla maassa. Pääkaupunki on hallituksen joukkojen käsissä. Huomio, huomio, kaikki laittomiin lakkoihin ryhtyneet, jotka luovuttavat aseensa ja johtajansa, saavat täydellisen armahduksen. Huomio, huomio – hallitus takaa täydellisen armahduksen kaikille työläisille, jotka luovuttavat aseensa ja johtajansa...

PRIEST AND SIMON

13 Who knows... this small band perhaps may be the seed that is sown deep under ground that may yet grow up tall as corn of freedom?

(The PRIEST and Simon stand at either side of the gates.)

PRIEST AND SIMON

Who knows, maybe this is the seed of freedom that is sown deep underground, that will yet rise up high as corn of freedom?

(The PRIEST and SIMON turn and descend slowly after the MINERS. IRA alone is left behind, and she now comes to her senses and rises. She picks up the fallen radio and switches it on.)

RADIO

"...the rebels were decisively beaten at all points in the nation. The government's troops are in complete control of the capital. Attention, please! Amnesty is decreed for all citizens who participated in the illegal strikes, on condition that they now surrender all arms and their leaders to the government forces. Attention, please! We guarantee full pardons to all workers who hand over their weapons and their leaders..."

(IRA katsoo ympärilleen pelästyneenä ja sulkee radion. Hän jää hetkeksi kuuntelemaan hiljaisuutta. äkkiä hän juoksee toisten jälkeen.)

III NÄYTÖS

(Laaja luolamainen aukea kaivoksen syvimässä osassa. Kallionkielekkelle on PAPPI asettanut krusifiksin ja kalkin sekä pienen kaivoslampun. Näiden edessä ovat pakolaiset piirissä. Sivulla haavoittunut, kuumeinen MARKO. IRA kannattelee hänen päätään sylissään. Tulokäytävän suulla SIMON ja VANHA. Näytöksen alussa on kaikki muu hämärässä paitsi kaivoslampun valopiiri, jossa PAPPI jakaa ehtoollista.)

MIEHET JA NAISET

- 14 Neitsyt, neitsyt, neitsyt! Milloin päättyy tuska ihmisen ja täytyy synnin lunastus, ota kuoleman pois kääntyä?

PAPPI

Sen on tuskin syytä syntymisen riemuun jonka lihaantulon tarkoitus on orjuutus ja lakkaamaton piikki, kärsimys ja kuoleminen.

(Frightened, IRA switches the radio off. She looks about the now-vacant hall, terror dawning gradually on her face as she pauses for a moment to listen to the silence. Then, she runs after the others.)

THIRD ACT

(A large cave in the deepest part of the mine. A crucifix and a lamp stand upon a rock. The MINERS stand in a circle around them. MARKO, unconscious, feverish with his wound, lies to one side. IRA cradles his head in her lap. SIMON and VANHA stand guard at the entrance, rifles in hand. As the curtain opens, the stage is dark except for the lamp and its low illumination of the PRIEST, who stands, administering the Sacrament.)

MINERS AND WOMEN

- 14 Virgin! Virgin! Virgin! When is the time when pain of man will come to an end? And when the time for redemption and forgiveness?

PRIEST

He can hardly have a part in joy of birth if the purpose of His Incarnation is enslavement and the endless pain and thorns of cross-hung death.

MIEHET

Ave pia stella, valon linnunhento säde,
joka ristin teräksestä ihmismieleen taitut
lempeänä.

PAPPI

Eikä Jumalalle, joka sanan lausuu, ole
ihmistaljaan tuleminen helpompaa kuin
sanaa synnyttävän säteily on kestää.

NAISET

Sor -, sor -. Sor amabilissima, se Ruusu
tarhassasi, joka pojan haavan äidin pyhään
haavaan yhdistää.

PAPPI

Mutta lampaat eivät tiedä eikä paimen, että
kivi jokainen voi peittää aukon, josta armo,
ilmestys ja ihme aukenee ja ihmetellen
syntyy.

MIEHET JA NAISET

Virgo, virgo, virgo, sinuun päättyy tuska
ihmisen; pojassasi ota kuoleman pois
kääntyy.

MARKO

15 Näetkö... uneksitko koskaan kuolemalle
ylevämpää otsaa: niin raskas vanhaa
hopeaa ja kultaa. Kupari peittää katon,
porfyryri kohoaa ja kiiltää juhallisen mustaa
metallia...

MINERS

Ave! Ave pia stella, tender bird and ray of
light reflected on the cross's steel; so mild
and tender to the minds of men...

PRIEST

Nor is it an easy thing for God to do to
become a human man; nor is it easier for us
to endure the truth of His existence...

WOMEN

Sor! Sor! Sor amabilissima... That garland
of roses which binds the holy wound of
Mother to the wound of Son...

PRIEST

But the sheep don't seem to know, nor yet
the shepherd, that any single stone can
hide from view the opening from which
the revelation yet may be born to cause us
wonder!

MINERS AND WOMEN

Virgo! Virgo! Virgo! In your anguish is the
end of pain for man, in your Son, the thorn
of death will turn away.

MARKO

15 You see it? Did you ever dream, even death
could have such noble brow? It's made of
silver and of gleaming gold! The ceiling's
full of copper; high up there is porphyry...
and strange black and shining metal...

IRA
Minä näen...

MARKO
Tunnetko ikuisuuden juuret lävitse jalkojen ja läpi suoniesi suoraan sydämeen, täyttäen sen maljan mullan makealla kyneleellä kunnes pursuat kuin tammi yössä, kunnes pursuat kuin tammi kevään yössä...

IRA
Minä tunnen...

MARKO
Kuuletko, uneksitko koskaan, kuolemalle ylevämpää ääntä, malmikellon lailla säteilee sen tumma laulu – ikuinen kaiku toistaa sanan, jonka kerran mies tai nainen pudotti pimeyden syliin...

IRA
Minä kuulen...

(SIMON tulee heidän luokseen ja MARKO kurottuu häntä kohti.)

MARKO
Simon, Simon, minä tiedän nyt: puu ei kasva kaivoksessa, on liikaa taakkaa; täytyy kantaa maata ja käytävää ja ihmisen taakkaa käytävästä toiseen... siellä

IRA
I can see...

MARKO
You feel the roots of all eternity through your feet and through every vein up to your heart, 'til its bowl is filled with sweet and heavy tears of mould and earth, 'til it runs from you as sap from an oak, runs from you as from an oak in nights of springtime...

IRA
I can feel it...

MARKO
You hear it? Did you ever dream, even death could have such noble voice? Like a bell, its song is made of dark metal – from an ore mine! And an incessant echo keeps repeating words that once a man and woman let fall into the darkness...

IRA
I can hear it...

(SIMON comes to them, and MARKO stretches out his hand to him.)

MARKO
Simon! Simon! Now I know it well: trees can not grow deep in mine shafts; they'd bear too much here... They must bear the earth and the passages; the burden of men must

mistä sinä tulet puu kasvaa korkeana,
tuuheana niin kuin meri, mutta puu ei kestä
kaivoksessa vaan se murtuu... murtuu...
*(MARKO vaipuu tiedottomuuteen tai uneen
IRAN ja SIMONIN väliin, jotka katsovat
toisiaan yli MARKON.)*

IRA

16 Hän kuolee pian ja me palaamme takaisin
sinne missä kukaan ei vihaa. He luulevat,
että sinulla on paha silmä.

SIMON

Se silmä on paha joka eniten näkee.

IRA

He vihaavat minua täällä ja sinuakin.

SIMON

Mistä sen tiedät? Mistä? Ehkä se on
rakkautta.

IRA

Samantekevää, meidän täytyy mennä nyt.
Meitä on vain kaksi ja me voimme päästä
läpi, meidän täytyy mennä nyt.

SIMON

Ei, Ira, minä en voi jättää heitä, sillä heidät
on minulle annettu loppuun saakka
kannettaviksi, enkä minä voi jättää heitä.

be the worst to bear... There, there where
you have come from trees must grow high
and leafy, thick and leafy as a sea. But
trees cannot survive in mines, they will be
broken... broken...
*(Unconscious, he sinks back again between
IRA and SIMON.)*

IRA

16 Soon, he will die, and we shall return again,
we will go back where is no hate! They
imagine that you possess an evil eye...

SIMON

That eye is evil which can see the most!

IRA

They hate me here and now they hate you,
too!

SIMON

How can you know that? How? It might also
be their love!

IRA

It doesn't matter. Now, we must leave at
once! We are only two, and there's a chance
we might pass through, but we must leave
now, at once!

SIMON

No, Ira, I can not leave them, now, for they
have been given to me to bear to the bitter
end. No, I cannot leave them, now.

IRA

Jätätkö siis minut? Oli helppoa olla yksin minun kanssani, on vaikea kantaa yksinäisyyttä niin monen joukossa.

SIMON

Voin kantaa teidät molemmat.

IRA

Et voi päästä valinnasta. Itse minulle opetit kaiken valinnan...

SIMON

Minäkö heidät valitsin? Ja pyysinkö heitä johtaa? Kaksin käsin minä olen jo heidän veresssänsä.

IRA

Jos oletkin, niin silti valitsisit itse. Vai kenen äänellä luulet sinua huudettavan kerran, ellei omallasi? Mutta pidä silloin minua sylissäsi, ja me nousemme yhdessä, sillä sinä voit kuolla ja minä, ja se ei ole tärkeätä, mutta älä jätä minua heidän takiansa: vain itsesi takia jos haluat, ja sinun itsesi olen minä... Tule! Me voimme piillä käytävissä kunnes heidät löydetään ja sitten tie on vapaa. Tule, me ehdimme vielä!

IRA

Will you then leave me? It was easy to be alone, only we two. It is very hard to bear this loneliness with so many...

SIMON

I can bear all of them, too!

IRA

You can not escape from choosing! No, you yourself have taught me... that life is choosing...

SIMON

Have I then chosen them myself? Did I ask to be their leader? Now my hands are very deep in their blood.

IRA

Maybe they are... but you have chosen, yourself! For whose do you think will be the voice that will summon you forth, if not that of yourself? But do please be there to hold me tightly in your arms, and we'll rise up together. Then you can die and I can die and that is not important - Oh, please don't ever leave me because of them... You may join them because of your self if you will, but your self is the same as mine... Hurry! We can hide deep in passages until they may be found - and then the way'd be free for us both! Hurry! We still have time!

SIMON

Sinä erehdyt, me emme ehdi enää. Ei tänään eikä eilen, ei vuosia eikä sukupolvia sitten ollut aikaa. Jo ennen syntymääsi oli liian myöhäistä ja liian myöhä on paeta ihmistä kerran synnyttyään.

(MIEHIÄ on kokoontunut käytävän suulle. He juovat, kauhun kasvaessa hetki hetkeltä.)

SIMON

Jäljellä on kantaa heidän vihansa ja rakkautensa, antaa heille se maa joka heidät kiroaa.

MIEHET

Juo, juo, juo...

SIMON

Ei, Ira, Heidät on minulle annettu, eikä minulta oteta pois tätä kalkkia.

MIEHET

Juo, juo, juo...

KAIVOSMIES

17 Luleli laleli lileli –
luolassa
salaa kanan palaa kettu halaa
aa-ai-jai-eh! Salaa...

SIMON

No! There is no time, no time for us to go! There is not time today, nor was there ever time. Generations or time that long has passed. Before our birth it was already far too late, yes, much too late it is to flee from men, once you've been born on earth!

(MINERS have been gathering near the entrance. They are drinking, their terror mounting with every moment.)

SIMON

It is only left to us to bear their hatred and their love and to try to give them this earth that curses them.

MINERS

Drink! Drink! Drink!

SIMON

No, Ira! They have been given to me to bear, and this chalice will never be taken away!

MINERS

Drink! Drink! Drink! Drink!

MINER

17 Dudeli-dadeli-dideli-
Deep in his den,
Sly man-foxy's thinking of a hen!
Oh-oh-oh! To his drink!

MIEHET
juo, juo, juo, juo...

KAIVOSMIES
Memimo, mamemi mumemi
metsässä herää
ketun erään koira perään
i-i-eh. Perään juo.

MIEHET
juo, juo, juo, juo...

KAIVOSMIES
Sillä ja tällä ja kyllä se
pianaikaa puree häntäkerää, silmäterää.
Ai-ai-eh! Puree tuo!

MIEHET
juo, juo, juo, juo...

KAIVOSMIES
Jaa-aha-ha-ha-ha-ha-ha-ha-
alhaalla
salaa kultapalaa poika halaa
ai-aa-ai-aa-ih! Salaa juo!

MIEHET
juo, juo, juo, juo...

MEN
Drink! Drink!

MINER
Bebibo-babebi-bubebi-
But in the bushes
Good man-doggy after him rushes!
Oh-oh-oh! After drink!

MEN
Drink! Drink!

MINER
Look at it! Look at it! Look at it!
Soon he will sink his teeth in impish fox
and drink his blood!
Oh-oh-oh! Drink his wine!

MEN
Drink! Drink!

MINER
Dee - dudeli-dadeli-dideli
Deep in the mine
A boy has seen a piece of gold so fine!
Oh-oh-oh! Fine to drink!

MEN
Drink! Drink!

KAIVOSMIES

Häh-hihelo-huheli-häheli-h'
ylhäällä herää pojan
erään vouti perään
a-i-eh! Perään juo!

MIEHET

juo, juo, juo, juo...

KAIVOSMIES

Hiheli-huheli-haheli
hirressä kerää
pojan erään
narun perään.
Ai-ai-eh! Kerää...

MIEHET

juo, juo, juo, juo...

*(Äkkiä MARKO ryntää ylös
kuumehoureisena klaustrofobian vallassa.)*

MARKO

Ei, ei, ei, ei enää! Valoa, ilmaa! Pois! Ulos! Ei
enää!

*(MARKO juoksee kohti uloskäytävää, muut
yrittävät tarttua häneen, mutta turhaan.
MARKO juoksee kirkuen käytävään. VANHA
aikoo rientää MARKON jälkeen, muta PAPPI
estää häntä.)*

MINER

Bu - bebibo-babebi-bubebi
But when he digs it up
his bosses make him stop!
Oh-oh-oh! Stop to drink!

MEN

Drink! Drink!

MINER

Titeti-tuteti-tateti-
Then they do hang him
and he's dangling -
and I've sung my song!
Oh-oh-oh! Let me drink!

MEN

Drink! Drink!

*(Suddenly, MARKO struggles to his
feet. Delirious, he is having a fit of
claustrophobia.)*

MARKO

No! No! No! No more! Give me light! Fresh
air! Out! Out of here! Out...!

*(MARKO runs to the entrance. The others
try in vain to intercept him. He runs out,
shrieking. VANHA tries to follow, but the
PRIEST stops him forcibly and restrains
him.)*

PAPPI

Anna hänen mennä, Vanha. Ehkä hän selviää ulos.

VANHA

Pitääkö antaa juosta ulos ilmoittamaan meidänkin osoitteemme, taikka päänsä puhki kiviseinään?

(Luolan joka puolelta kuuluu hiljaista ja hysteristä valitusta. Se kasvaa hetki hetkeltä. NAISET, MIEHET ja SIMON laulavat yhtäkaaa.)

NAISET

18 Pois ulos kaivos pois ulos kaivos...

MIEHET

Täällä ei elä, täällä ei elä, ilmaa valoa...

(SIMON asettuu käytävän suulle revolveri kädessään. Hänen rinnalleen tulee VANHA ja pari muuta johtajaa aseineen.)

SIMON

Paha on jo tapahtunut: tuo hulluus tarttuu... kuulkaa... kuulkaa... Ylhäällä meitä odotetaan... täällä olemme turvassa. Yksikään ei mene tästä.

PRIEST

You must let him go, Vanha! Maybe he will have good luck.

VANHA

He's just committing suicide! Besides, he will give them our address, too. Or he'll split his head on stones!

(From all corners of the cave, a low, hysterical moaning and groaning is heard, increasing in intensity.)

WOMEN

18 Out! Away! Miners! Out! Away! Miners!

MEN

Here we can not stay! Fresh air! Give us light!

(SIMON, a pistol in his hand, VANHA and a few others line up before the entrance, heading off the MINERS.)

SIMON

Now the evil is upon us: madness is spreading... Listen! Listen! Up there now they're just waiting for us... Only here we're safe! None of you will ever pass here!

NAISET

Pois ulos kaivos pois ulos kaivos...

MIEHET

Täällä ei elä, täällä ei elä, ilmaa valoa...

KAIVOSMIES

Ole hiljaa, Simon! Sinun nahastasi on tapporahaa.

MIEHET

Sinun nahastasi on tapporahaa, otetaan ja annetaan tapporahaa.

IRA

Simon!

(IRA juoksee kohti SIMONIA. Samassa SIMON ja VANHA ampuvat väkijoukkoon. IRAAN osuu luoti ja hän vaipuu maahan. Kaiku toistaa laukaukset moninkertaisina, kuuluu jyrynä ja osa käytävän seinästä sortuu. Paljastuu vanha, tukkeutunut kaivoskäytävä. Kaikki pysähtyvät jääden tuijottamaan sitä. SIMON on polvillaan IRAN ruumiin ääressä. VANHA astuu varovasti sortumalle ja katsoo avautuneen käytävän pimeyteen, kääntyy ja viittaa muita mukaan. Yksitellen he astuvat käytävään ja katoavat sinne.)

WOMEN

Out! Away! Miners! Out! Away! Miners!

MEN

Here we can not stay! Fresh air! Give us light!

MINER

Better hold your tongue, Simon! For there must be a reward for your skin!

MEN

There must be a reward for your skin!

IRA

Simon!

(IRA runs to SIMON as he and VANHA fire defensively. The bullet hits IRA, who collapses. The echo magnifies the shot. A dull rumble is heard, and a part of the mine wall caves in. An old, unused, blocked-off passage is exposed. Everyone 'freezes', staring at this development. SIMON kneels beside IRA. Cautiously, VANHA goes to the opening. He looks into the darkness, then turns and beckons the others to follow. One by one, they enter the opening and disappear.)

PAPPI

- 19 Minne se johtaa? Minne te menette? Johtaako se mihinkään vai poljemmeko samaa paikkaa? Luullen liikkuvamme. Entä sitten? Ovatko he tähän saakka eläneet? Ehkä elämä alkaa vasta epätoivon tuolla puolen... Näetkö? He kulkevat kysymättä mitään! Ehkä jokainen käytävä on tuntematon, ja vapaus on taito kulkea se kysymättä mitään... Niinkö? Tämäkö on sinun kaivoksesi, Herra?

(PAPPI astuu viimeisenä aukkoon. SIMON jää.)

SIMON

- 20 Ira, meidän täytyy mennä! Käytävän päässä on raja. Siellä he ovat vapaat, ja me olemme vapaat heistä... Me palaamme yön ja aamun sumuisesta raosta, nousemme polkuja syysateen alle. Ja kalliosta huutaa kotka meidät kotiin jälleen. Kantaen sinut ylitse virran ja yli rotkon ylös vuoritielle punaisten ja keltaisten lehtien mattoa, kun tuuli puree hajalle aamu-usvan. Ja kaikki on ollut unta. Ja ihmisten viha ja rakkaus unta. Maailma ei ole täällä, se on siellä missä pilvi ja lintu ovat yhtä, ja sade ja maa. Siellä missä sinä olet yksin ja minä sinun takanasi, korkealla... korkealla...

PRIEST

- 19 Where is it leading to? Where do you think you'll go? Or does it have an end at all? Are we but treading in one place, believing that we move? And what then? Have they ever moved before now, then? Life perhaps will begin again the other side of desperation... Do you see? They go without asking a thing! Is it true that every passage is unknown and freedom is to journey through each passage, not asking a thing? That's so? Can it be... that this is your own mine, O Lord?

(The PRIEST follows the last MINER through the opening. SIMON remains.)

SIMON

- 20 Ira... we must leave at once! There is a border to reach, now; there they shall find their freedom and there we shall be free of them... We shall return where misty evening's door's ajar, climbing paths through the autumn rain, where from the mountain top the eagle shrieks its call to follow. Carrying you across every brook, crossing the gorges and up the mountain-paths, walking on the carpet of leaves turned red and yellow, while winds shall bite their way through morning's mist. For all this has been but a dream! The love and the hatred were nothing but dreams! What's real has not been this; it must be

KAIKU

Korkealla, ...alla, korkealla, ...alla, korkealla, ...
alla

SIMON

Kuka siellä? Mitä minusta vielä halutaan?

KAIKU

Vielä, vielä, vielä, vielä

SIMON

Eikö tarpeeksi? Eikö kaikki ole riisuttu
minusta ulos? Eikö kaikki ole juotu ja
etikka... Vaikene!

KAIKU

Vaikene, vaikene, vaikene

*(Äkkiä syttyy pimeyteen valonheittäjän
kiila, joka tulee pääkäytävän aukosta,
näkymättömistä. Se siirtyy hitaasti
luolan lattialla. Hetkeksi se pysähtyy
IRAN kohdalle, kulkee edelleen ja kohtaa
SIMONIN, joka vetäytyy luolan perälle ja
jää siihen odottamaan. Valo seuraa häntä*

where the cloud and the bird become
one, with the rain and the earth! There,
where we are alone, where I am standing
at your side, high on mountains, high on
mountains...

ECHO

High on mountains... stains... stains...

SIMON

Who is there? Is there something to take
from me still?

ECHO

Something... still... still...

SIMON

Not enough yet? Has not everything I had
now been taken from me? Is the chalice not
empty and am I not... Quiet!

ECHO

Quiet!... Quiet... Quiet...

*(Suddenly, a beam of light is thrown from
the entrance. It moves slowly, searchingly,
over the floor. It stops briefly upon IRA and
then moves on and finds SIMON. SIMON
retreats, as though hypnotised, until he
meets the wall. He stops, pressing his back
against the rock wall. The light follows him.*

*kunnes sen lähde tulee esiin käytävästä:
KOMISSAARI astuu esiin, jäljessään sotilaita.
Hän viittaa SIMONIIN ja jää paikalleen
valaisten hänet. Kaksi sotilasta astuu
kivääreineen kohti SIMONIA, joka nostaa
käsivartensa ylös kohtisuoraan sivuille. Hän
muistuttaa valaistua ristiä, jonka keskelle
sotilaat yhtäkaa iskevät pistimensä. Sitten
he vetäytyvät sivuille ja alas. Nähdään
SIMON, jonka pää hetken pysyy pystyssä,
sitten vaipuu olkapäälle. Valokiila pienenee
kunnes on vain piste. Sekin sammuu.)*

SOPRAANO

21 Sor amabilissima, Ave! Sinuun päättyy.
Sinuun täytyy. Pois kääntyy. Ave!

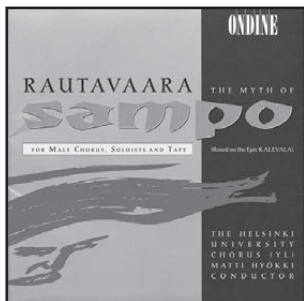
*Then, its source appears at the entrance:
the COMMISSAR enters with his SOLDIERS.
He points at SIMON. Two SOLDIERS with
rifles, bayonets fixed, go to SIMON. He
raises his arms slowly at right angles to his
sides, forming a cross. The SOLDIERS stab
his body with their bayonets and step back.
SIMON's head stays erect for a moment.
Then, dead, he crumples and sinks slowly to
the ground. The beam of light follows him,
lingering on his transfixed face, and then
slowly fades out. A voice is heard in the
darkness.)*

SOPRANO VOICE

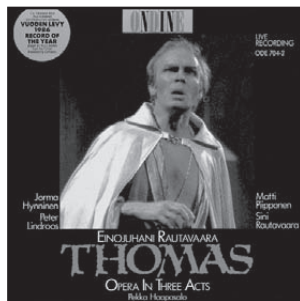
21 Sor amabilissima, ave! You are ending and
fulfilment for all! Ave!

*(Translation: Peter Roberts,
edited by Jaakko Mäntyjärvi)*

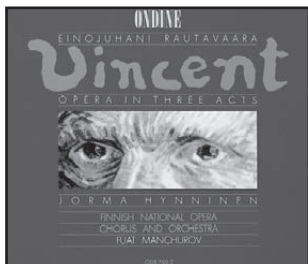
More recordings of operas by Einojuhani Rautavaara:

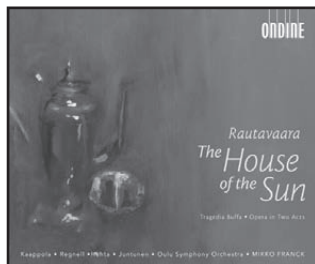
ODE 842-2
The Myth of Sampo (1982)

ODE 704-2D
Thomas (1985)

ODE 750-2D
Vincent (1987)

ODE 1032-2D
The House of the Sun (1990)

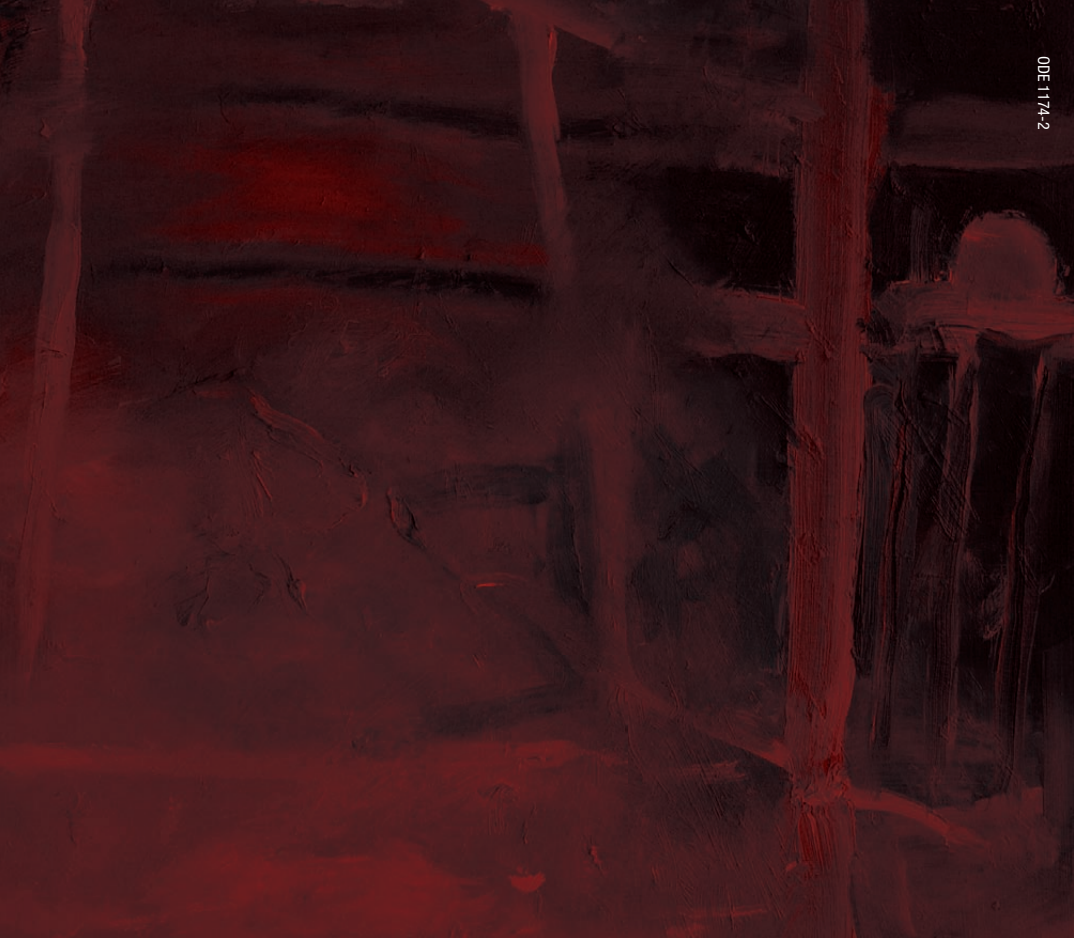

ODE 1000-2D
Aleksis Kivi (1996)

ODV 4003 (DVD Video NTSC)
Rasputin (2003)

For complete information, visit www.ondine.net/rautavaara

EINOJUHANI RAUTAVAARA (b. 1928)

KAIVOS THE MINE

OPERA IN THREE ACTS (1962)

LIBRETTO: EINOJUHANI RAUTAVAARA

Simon
Ira
Commissar
Priest
Marko
Vanha
A miner

HANNU NIEMELÄ
JOHANNA RUSANEN-KARTANO
JORMA HYNNINEN
JAAKKO KORTEKANGAS
MATI TURI
PETRI PUSSILA
TUOMAS KATAJALA

Kaivos Chorus (Chorus master: Heikki Liimola)

Tampere Philharmonic Orchestra

HANNU LINTU, conductor

(world première recording for CD)

www.ondine.net

**[75'52] • English notes, synopsis and libretto
Esittelytekstit ja libretto suomeksi**

© 2011 Ondine Inc., Helsinki · © 2011 Ondine Inc., Helsinki
Made in Germany. Unauthorised copying, hiring, lending, public performance
and broadcasting of this recording is prohibited.

*“ ‘Kaivos’ is perhaps the
best opera I have ever written,
a real thriller whose
underlying theme – that a
human being defines himself
through his choices –
is nevertheless universal.”*

– Einojuhani Rautavaara

